

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ
ТА ДИЗАЙНУ

Факультет мистецтв та моди

Кафедра професійної освіти в сфері технологій та дизайну

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

Формування професійного іміджу майбутнього викладача закладу професійної
(професійно-технічної) освіти

Спеціальність

015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

(код і найменування спеціальності)

Спеціалізація (за наявності)

015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма

Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)

(назва освітньої програми)

Виконала: студентка групи МгПт-23

Коваль Д. Є.

Науковий керівник

Білянська М. М

д.пед.н.,
доцент

Рецензент

Косяк І. В.

к.пед.н.,
доцент

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет / Інститут Мистецтв і моди

(повна назва факультету/інституту)

Кафедра Професійної освіти в сфері технологій та дизайну

(повна назва кафедри)

Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

(код і назва спеціальності)

Спеціалізація Технологія виробів легкої промисловості

(код і назва спеціальності)

Освітня програма 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)

(назва освітньої програми)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ПОСТД

(аббревіатура кафедри)

(підпис)

Марія БІЛЯНСЬКА

(Власне ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

« 12 » березня 2024р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ

Коваль Дарія Євгеніївна

(прізвище, ім'я, по батькові студентки)

1. Тема кваліфікаційної роботи Формування професійного іміджу майбутнього викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти

Науковий керівник роботи Білянська Марія Михайлівна, д.пед. н., доцен
затверджені наказом КНУТД від « 03 » вересня 2024 року № 188-уз

2. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи завдання на дипломну кваліфікаційну роботу, наукова та науково-педагогічна література, професійний імідж майбутнього викладача.
3. Зміст кваліфікаційної роботи теоретичний розділ, аналіз літератури, формування поняття імідж, методологічний розділ, приклади завдань, що формують імідж майбутнього викладача, загальні висновки, список використаних джерел, додатки.
4. Дата видачі завдання 11.04.24 р.

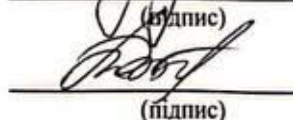
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапу кваліфікаційної роботи	Орієнтовний термін виконання	Примітка про виконання
1	Вступ	20.09.2024	
2	Розділ 1. Теоретичні засади процесу формування професійного іміджу майбутнього викладача закладу професійної освіти	24.09.2024	
3	1.1 Проблеми іміджеутворення в історії педагогіки	29.09.2024	
4	1.2 Поняття, функції та складові професійного іміджу.	30.09.2024	
5	1.3 Методи і засоби формування професійного іміджу.	01.10.2024	
6	1.4 Застосування методів у процесі формування іміджу майбутнього викладача.	01.10.2024	
7	Розділ 2. Експериментальне дослідження сформованості професійного іміджу майбутніх викладачів закладу професійної (професійно-технічної) освіти	02.10.2024	
8	2.1 Методичні можливості дисциплін для формування професійного іміджу	15.10.2024	
9	2.2 Приклади завдань для формування професійного іміджу майбутнього викладача	19.10.2024	
10	2.3 Результати анкетування щодо сформованості професійного іміджу майбутнього викладача	21.10.2024	
11	Висновки	30.10.2024	
12	Оформлення (чистовий варіант)	05.11.2024	
13	Подача кваліфікаційної роботи науковому керівнику для відгуку	10.11.2024	
14	Подача кваліфікаційної роботи для рецензування (за 14 днів до захисту)	13.11.2024	
15	Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність ознак плагіату та текстових співпадінь (за 10 днів до захисту)	16.11.2024	
16	Подання кваліфікаційної роботи завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту)	20.11.2024	

З завданням ознайомлені:

Студент

Науковий керівник

(підпис)

(підпис)

Дарія КОВАЛЬ

Марія БІЛЯНСЬКА

АНОТАЦІЯ

Коваль Д.Є. Формування професійного іміджу майбутнього викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізацією 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості). – Київський національний університет технологій та дизайну. Київ, 2024 рік.

Кваліфікаційна робота присвячена визначенню рівня обізнаності майбутніх викладачів із теми педагогічного іміджу.

У роботі обґрунтовано поняття професійного іміджу, розкрито його функції та складові, наведено загальну характеристику принципів та умов формування професійного іміджу викладача. Розроблено приклади завдань, які сприяють покращенню професійного іміджу майбутніх викладачів. Проведено експериментальне дослідження обізнаності майбутніх викладачів із теми професійного іміджу викладача.

Ключові слова: імідж, педагогічний імідж, майбутній викладач, професійна підготовка, мотивація, професійний імідж викладача.

ANNOTATIONS

Koval D. Formation of the professional image of a future teacher of a vocational (vocational and technical) education institution. – Manuscript.

Qualification work in the specialty 015 Vocational education (by specializations), specialization 015.36 Vocational education (Technology of light industry products). – Kyiv National University of Technologies and Design. Kyiv, 2024.

Qualification work is devoted to determining the level of awareness of future teachers on the topic of pedagogical image.

The work explores the concept of professional image, its functions and components, and provides a general description of the principles and conditions for the formation of a teacher's professional image. Examples of tasks that contribute to improving the professional image of future teachers have been developed. An experimental study of the awareness of future teachers on the topic of a teacher's professional image has been conducted.

Keywords: image, pedagogical image, future teacher, professional training, motivation, professional image of a teacher.

ПЛАН

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	11
1.1 Проблеми іміджеутворення в історії педагогіки.....	11
1.2 Поняття, функції та складові професійного іміджу.....	17
1.3 Методи та засоби формування професійного іміджу	27
1.4 Загальна характеристика принципів та умов формування професійного іміджу викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти.....	30
Висновок до 1 розділу.....	38
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	40
2.1 Методичні можливості дисциплін для формування професійного іміджу.....	40
2.2 Приклади завдань для формування професійного іміджу майбутнього викладача.....	50
2.3 Результати анкетування щодо обізнаності майбутніх викладачів із поняттям професійного іміджу	62
Висновок до 2 розділу	71
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	81

ВСТУП

Актуальність теми. Останніми роками поняття «імідж» міцно закріпилося в словнику сучасної людини й відіграє важливу роль у формуванні особистості, яка відповідає вимогам і потребам суспільства.

У повсякденному житті слово «імідж» використовується для характеристики людини з двох аспектів: зовнішнього та внутрішнього. Зовнішній аспект включає вигляд людини, її одяг, зачіску, а внутрішній - такі характеристики, як характер, настрій і поведінкові реакції. Ці два аспекти взаємопов'язані, утворюючи цілісний образ. Тому можна стверджувати, що імідж об'єднує зовнішні й внутрішні риси особистості.

Сьогодні є велика кількість наукових праць, у яких дослідники вивчали цю тему в різних перспективах. Одні з них аналізували рівень формування професійного іміджу у педагога, інші – те, як учні сприймають той чи інший імідж педагога. Утім, усі науковці сходяться на думці, що формування власного іміджу є необхідним для кожного педагога без винятку.

Над питанням професійного іміджу працювала значна кількість вчених: Алексюк А.М., Атаманська К.І., Бочарникова Т.Ф., Галицька Е. В., Грейліх О., Гузій Н.В. Дзядевич Ю.В., Драчук Е.М., Кайданова Л. Г., Колодяжна А.В., Лук'янова М. І., Мармаза О.І., Олексенко В.П., Фіцула М.М.

Метою цієї кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування та проведення дослідження щодо формування професійного іміджу майбутнього викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Об'єкт дослідження: процес підготовки викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Предмет дослідження: форми, методи та засоби формування професійного іміджу майбутнього викладача.

Гіпотеза: якщо педагог має позитивно сформований професійний імідж, то процес навчання учнів є більш ефективним та цікавим; імідж не є мимовільним процесом, а наслідком цілеспрямованої роботи над собою.

Зважаючи на мету та гіпотезу, ми поставили такі **завдання**:

- 1) проаналізувати психолого-педагогічну літературу з теми дослідження та визначити історичний контекст;
- 2) дослідити методи та засоби формування професійного іміджу майбутнього викладача;
- 3) розробити методичні рекомендації для формування професійного іміджу майбутнього викладача;
- 4) визначити завдання для формування професійного іміджу майбутнього викладача;
- 5) створити, провести та проаналізувати анкетування щодо обізнаності майбутніх викладачів з професійним іміджем.

Методи дослідження. Під час виконання цієї роботи нами було використано дані методи дослідження:

- Теоретичні – методи теоретичного аналізу та узагальнення літератури, з обраної теми.
- Емпіричні – методи анкетування та аналізу даних для обробки результатів анкетування.

Наукова новизна роботи: *розширено* механізми формування професійного іміджу майбутнього викладача, уточнено структуру професійного іміджу; *набули подальшого розвитку* наукові знання про особливості формування професійного іміджу майбутнього викладача; *удосконалено* види занять для підвищення рівня обізнаності здобувачів освіти в сфері формування професійного іміджу майбутнього викладача.

Практичне значення результатів дослідження полягає в удосконаленні проведення освітнього процесу через додаткові заняття, спрямовані на підвищення у майбутніх викладачів розуміння вагомості професійного іміджу та методів його покращення. Результати дослідження можуть бути використані викладачами закладів професійної (професійно-технічної) освіти, здобувачами вищої освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) під час проходження виробничої і переддипломної практики та у майбутній професійній діяльності.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом участі у таких науково-практичних конференціях:

→ VIII International Scientific-Practical Conference Kyiv, Ukraine. КНУТД. 17 October 2024

→ Global science: prospects and innovations. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 20-22 June 2024.

→ Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій. Київ : КНУТД. 12 квітня 2024.

→ VII International Scientific-Practical Conference Kyiv, Ukraine. КНУТД. 19 October 2023

→ European congress of scientific achievements. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 4-6 November 2024.

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи нами було підготовлено та опубліковано наукові праці, які розкривають окремі аспекти дослідницької проблематики:

1. Коваль Д.Є., Білянська М.М. Вплив професійного іміджу на становлення особистості викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти. VIII International Scientific-Practical Conference 17 October 2024 Kyiv, Ukraine. КНУТД. (Сторінки уточнюються)

2. Коваль Д.Є., Колодяжна А.В. Проблеми формування іміджу сучасного педагога. Global science: prospects and innovations. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 20-22 June 2024. Pp. 21-27.

3. Коваль Д.Є., Колодяжна А.В. Мова викладача та його професійний імідж Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій:

збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції / ред: М.А. Кулиняк, Д.С. Черняк. Київ : КНУТД, 2024. с. 15-18

4. Коваль Д.Є., Колодяжна А.В. Навчально-професійна мотивація студентів закладів вищої освіти. VII International Scientific-Practical Conference 19 October 2023 Kyiv, Ukraine, :КНУТД, с. 338

5. Коваль Д.Є., Колодяжна А.В. Функції професійного іміджу сучасного педагога. European congress of scientific achievements. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 4-6 November 2024. Pp. 335-339.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із анотації (двома мовами), вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить: 89 сторінок, обсяг основного тексту – 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

1.1. Проблеми іміджеутворення в історії педагогіки

Імідж вважають феноменом ХХ століття, хоча його коріння сягає далекого минулого. Формування іміджу демонструє своєрідну соціалізовану поведінку особистості, що відображається в образах, манерах і нормах людини. У сучасному суспільстві є велика кількість чітких образів, таких як матері та батька. Натомість образ викладача набуває поступового розуміння та не має чітких меж у побудові образу викладача. Однак існує певна послідовність становлення викладача, яка потребує дотримання конкретних етапів.

Під час розквіту Давньогрецької держави почали визначати вимоги до викладача. У ті часи викладача ставили на рівень із царем, пророком, філософом-любомудром, оратором-златоустом, поетом-Богів. Викладач виступав провісником правди, служив добру, красі, істині, умінням вести бесіду, саме «сократівським методом», був творчою людиною, орудував організаціями мас. Також володів думками філософів, пам'яттю законодавців, мистецтвом гри, як у кращих лицедіїв, дотепністю та інтелектом [16].

Оратори Давньої Греції та Риму втілювали у собі образ шляхетного громадянина, який володів силою волі та надзвичайним розумом, в результаті викликав довіру в населення. Чесність, доброзичливість, скромність та передбачуваність були найважливішими моральними якостями особистостей ораторів.

У випадку вихованців, учитель здобув образ божественної краси та значущості, адже йому були підвладні різноманітні види та жанри красномовства. Сам Платон у своїй праці «Діалоги» писав, що дитина має можливість народжуватись двічі: вперше – фізично від матері, вдруге – духовно, завдяки духовному наставнику, а саме від учителя. Саме він вселяє в душу дитині найкращі моральні цінності, зокрема через почуття віри та надії, любові та

поваги до власної держави, моральні цінності, через те він і є в розумінні дитини «другим батьком».

Найславнішим та відомішим педагогом та ритором у Давньому Римі був Марк Фабій Квінтіліан, а саме в його праці «Про виховання майбутнього оратора» було визначення якостей викладача школи риторів, саме ним вперше в історії педагогіки було виділено певну низку вимог до учителя, найважливішими із них є: любов до дітей, проява себе взірцем у всьому, освіченість і грамотність у знанні мови. Також важливим твердженням є те, що учитель має бути на рівних з учнями, виявляти неабияку повагу до учнів.

Наступним етапом було Середньовіччя, коли образ учителя визначався церквою, зокрема Іоанном Златоустом і Ярославом Мудрим. Саме тоді християнська та православна церква визнавала образ учителя, який володіє «мудрістю розуму», моральністю, «мудрістю серця», а найважливішим є володіння – «християнськими чеснотами». Ярослав Мудрий був наставником для учителів, закликав їх вчити та любити усіх дітей однаково, в незалежності від статусу людини, володіти благо чесністю, смиренністю, розсудливістю, бути мудрим та лагідним, не п'яницею, не хабарником, не заздрісним, а загалом взірцем доброти та добрих справ людських.

Особливий інтерес викликає погляд політичного діяча, письменника, філософа епохи Середньовіччя Ніколо Макіавеллі. Він прямо говорив про імідж, називаючи його «личиною» стверджував, що «Личина для Государів необхідна, адже велика кількість судить про них за тим, чим вони здаються, і лише мало хто здатен відрізнити удавану реальність від справжності ...»[33, с. 149].

Третім етапом є епоха Відродження, яка характерна творчим внеском в розвиток освіти таких особистостей як Ян Коменський, Петро Могила, Мелетій Смотрицький. Ян Коменський у своїй праці «Материнська школа» стверджував, що з мудрим і рятівним рішенням здавна було встановлено, що в кожній державності освіта юнацтва виступає поряд з правом на покарання, доручалась лиш мужам мудрим, благочестивим і поважним. У праці «Про вигнання зі шкіл відсталості» Ян Коменський висловлював такі думки: «...що хорошим учителем

є той, хто в змозі не лише вважатись, але й бути тим учителем, а не одною лише личиною учителя. А також, що учитель не має відрікатись від роботи, яка пов'язана з його працею, а й сам мати бажання шукати її, виконувати її не заради, а насправжки... Гарний учитель шукає учнів, він шукає чого вчити, бо в нього вогняне бажання навчити всіх, всьому чому тільки можливо. Має на думці як вчити, щоб науку всі діти могли проковтнути без крику, насилля, без огиди, привітно та приємно.» Від учителя вимагалось бути передусім освіченим і завжди прагнути до розширення власних знань, умінь та досвіду [26].

Щодо епохи Відродження в Україні, в цей час значна увага приділялась вихованню та навчанню саме ролі учителя в освітньому процесі. Братства здобули найбільшої особливості під час набуття знань щодо формування особистості. Найяскравішими представниками таких братств виступали Петро Могила, Мелетій Смотрицький. Саме в цих школах були найсуворіші вимоги до учителя, а саме бути благочесним, розумним, а не п'яницею, всього в статуті було приблизно шістнадцять таких вимог. Мелетій Смотрицький наголошував через свою працю «Тренос» на конкретній ролі викладача у справі плекання молоді, на певній загальноосвітній та фаховій підготовці: «Чи може тим пастирем, чи учителем бути, що сам ніколи не вчився?... не потрібною забавою займатись, або в безділлі часи незрілості травив?» [25, с. 64].

Наступний період являє собою конкретизацію вимог до педагога в епоху Просвітництва. У той час наступником Яна Коменського виступає Йоганн Песталоцці. На його думку, не просто освічена людина має можливість бути учителем, а особистість підготовлена до того, щоб передавати учню свої знання. Передусім він має мати щире серце та щиро любити дітей, вибудовувати виховання та навчання на основі знань про фізичні, психічні та психологічні особливості учнів, незмінно проявляти у своїй роботі педагогічний такт. Найбільше Йоганн Песталоцці в учителі цінував такі риси: життєрадісність, скромність, кмітливість, моральну чистоту. Саме в цих якостях сховані ключики до симпатії дітей, перебувати з ними в позитивних відносинах, отримувати заслужену любов та повагу з їх боку. Лише за таких умов, учитель має змогу

своєю поведінкою та власним виглядом, слугувати вартим прикладом для дітей [25].

Окремою категорією можемо розглянути концепцію виховання «джентльмена», автором якої є англійський філософ Джон Лок. Саме він розробив конкретну програму виховання хлопчиків для дітей аристократичних сімей. Навчання починалось з самого раннього віку та працювало на формування характеру. Вчений прагнув, щоб перш за все учитель був джентльменом та мав змогу виховувати вільну особистість, не зазіхаючи на її свободу [25].

У книзі «Еміль, або Про виховання» автором якої є французький мислитель Жан-Жак Руссо, висвітлено ідеал природовідповідного виховання. Він вважав, що так званий наставник, тобто учитель, повинен давати дитині можливість самостійного відчуття середовища, відчуття господарювання та налаштовувати його на самостійний пошук істини.

Якщо ми аналізуємо XVII – XVIII століття, то характерним для цієї епохи є те, що кожен випускник Києво-Могилянської академії обов'язково мав володіти декількома мовами та щонайменше трьома стилями мовлення. Видатним оратором міг стати той, хто вирізнявся в усіх стилях та відповідно застосовував їх в потрібних справах [16].

Вітчизняний педагог-оратор Григорій Сковорода в ті часи виступав ідеалом мудрості, гармонії та таланту педагога. Саме завдяки йому було створено ідеал вільної та незалежної людини, наставника для молоді, який володіє скарбами «мудрої розсудливості», «серцем незламним», «веселістю ясною», «спокою нерушеного» закликав всіх не витрачати даремно час, а «з радістю творити добро» [16].

П'ятим етапом є формування вимог до викладача в період розвитку індустріалізаційних відносин, тоді остаточно було сформовано класичну педагогіку Нового часу. Все частіше в роботах науковців підкреслювалась ідея безмежної можливості людини, неповторність особистості. Роберт Оуен є представником даного періоду. За його вимогами ретельно добирали педагогів для «Нового інституту формування характеру». Саме природна доброта мала

бути на рівні з привітністю та розумом, умінням розуміти дітей та впливати на них не через покарання, а завдяки любові та вмінню заохотити, через спільну цікаву діяльність.

Хороший учитель має досконально володіти предметом, який викладає, любити свою професію та особливо дітей. Саме таку думку мав німецький педагог Адольф Дістервег. За його словами, справжній учитель має неухильно і твердо втілювати в життя свої педагогічні принципи та ні в якому разі не зраджувати їм [3].

Шостим етапом вважаємо розвиток наукової ідеї про вимоги до особистості учителя в період побудови соціалізму. У цей період починається створення новітньої концепції, де в основі є особистість дитини, адже вона є «унікальним світом», який педагогом має бути вивчений та зрозумілий, а саме знайти шляхи взаємодії з ним.

Щодо ідеального педагога, такий образ зображується у творах видатного Василя Сухомлинського, де він скомпонував вимоги до загальної моделі конкретної особистості викладача та сформував сто порад учителю. Саме він впровадив термін «хороший учитель» як особистість, яка відчуває радість під час спілкування з дітьми, любить їх та має спільну мову з дітьми і наполегливо вірить, що кожна дитина може стати хорошою особистістю в своєму житті, та також сприймає близько до серця дитячі радощі, печалі та знайомство з душею дитини [9]. Надлишкову увагу автор приділяв етиці поведінки та спілкування викладача в середовищі дітей. Він вважав, що перш ніж надавати зауваження учневі, учитель має ледве доторкнутись до плеча дитини та подивитись їй в очі. Саме така поведінка учителя є гуманною стосовно дитини. Наступними етапами можна вважати вже сучасні періоди розвитку спеціальних досліджень та сформованих наукових підходів до формування образу учителя.

Українські вчені вже багато років працюють над аналізуванням професійних методів вивчення особистості та саме діяльності викладача. На сучасному етапі перелік вимог до особистості педагога можна називати іміджевим або технічним. Період створення нових іміджевих технологій, які

відкривають сучасні підходи до формування професійного іміджу та їх безпосередній вплив на особистість, є іміджевим етапом. Це саме період в якому відбувається становлення педагогічної іміджології, які мають коріння в глибокій історії педагогічної думки.

Поняття «імідж» з'явилося у нашій мові ще у кінці 60-х років XX століття. А вже в кінці 70-х років XX століття утворюється нова професія, яка має назву – іміджмейкер. Він володіє професійно та довершено мистецтвом створення іміджу інших людей.

В останні роки з'явилося багато робіт, які пов'язані з іміджем та іміджологією, ці роботи в собі містять наукові обґрунтування окремих практичних результатів у формуванні іміджу [36, 37]. Прояв учителя який конкретно розуміє формули створення власного іміджу, дозволяє говорити про виникнення конкретної нової галузі – педагогічної іміджології дає можливість по-новому подивитись на навчання у освітніх закладах та в загальному на педагога.

У результаті аналізу матеріалу можемо дійти такого висновку:

✓ Вчення про педагогічний імідж має довгу історію та формувалось поступово і до сьогодення пройшло щонайменше 6 етапів.

✓ На початку розвитку іміджу визначне місце було покладено на ерудицію та здібності ораторського мистецтва. З часом почали приділяти увагу на моральні якості, зовнішній вигляд. А вже нині є з'єднані міцним зв'язком між моральними та зовнішніми якостями особистостей, які не мають змоги існувати без постійного формування якості та вдосконалення цих характеристик.

✓ Імідж, який є прикладом для учнів, формувався не відразу, а поступово визнаючи внутрішні та зовнішні якості особистості.

✓ З появою педагогічної науки та фахівців в такій професійній діяльності, як іміджмейкер, є очевидним те, що нині формування іміджу набуває науково рівня.

1.2. Поняття, функції та складові професійного іміджу викладача

Упродовж останніх років поняття «імідж» увійшло в вжиток сучасної особистості. Поняття «імідж» походить від лат. «*imago*», що в перекладі означає «образ». Зрештою при аналізі терміну «образ» ми розуміємо не лише візуальні характеристики через сприйняття зовнішнього вигляду, але й відбиток певних дій та конкретних кроків людини. Термін «образ» з загальним розумінням запроваджується уявленням про певну особистість в цілому. У такому разі вважаємо, що поняття іміджу може розумітись як ранг в очах інших, а саме: як інші люди бачать та ставляться до неї та як оцінюють.

Імідж вважають одним зі способів психологічного впливу на конкретну особистість саморегулюванням та самонавіюванням. Також він має як реальні, так і очікувані якості. Саме особистісні та образні трансформації слугують успішністю іміджевого впливу. Умовами задля такого перевтілення є: емоційність, творчий стан та безпосередні іміджеві ідеї.

Дослідник А. Калюжний виділив конкретні два підходи до іміджу, таких як: функціональний, під час якого визначаються його певні типи виходячи із різного функціонування; контекстний, під час якого дані належать до функціонування та знаходяться в різних контекстах реалізації; зіставлення, під час якого в порівняння входять наближені за значенням контекстів іміджу.

Іміджологія визначає поняттям особистісного іміджу через з'єднання зовнішніх та внутрішніх складових іміджу. Такі характеристики спричинили різновиди іміджів: само-імідж, бажаний імідж та імідж, який подобається іншим. Бажаний імідж, своєю чергою також має розділення на особистісний чи індивідуальний та професійний, що своєю чергою бувають позитивні або негативні (Рис 1.1).

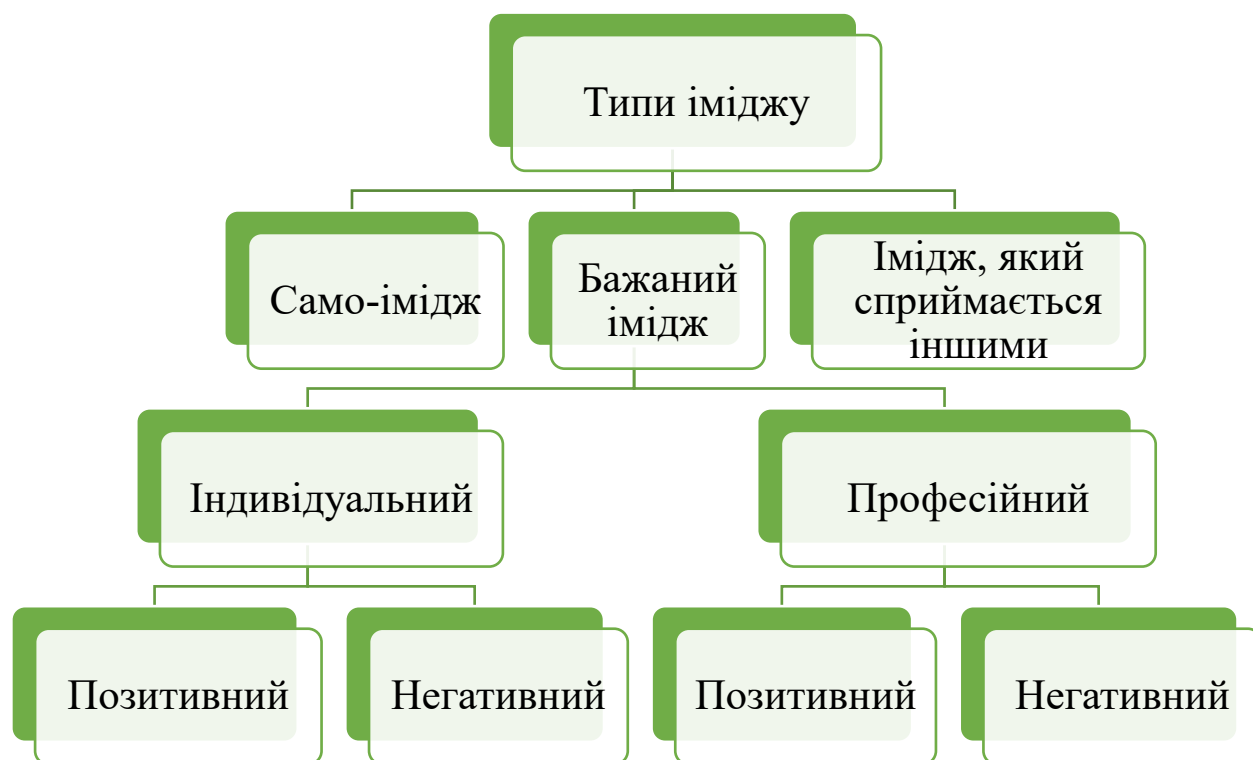

Рис. 1.1. Типи педагогічного іміджу (за М. Скрипник та А. Калюжним)

Така типологія іміджу має дзеркальне відображення відносно поглядів на імідж з іншої сторони, тобто власне «Я», бажання та реалії сприйняття оточуючими. Само-імідж викладача, через минулий досвід підтверджує сьогоденний стан – як самоповагу викладача. Розглядаючи цей підтип іміджу письменник Г. Почепцов окреслював підтипи таким чином, що той хто прагне, щоб його особистість поважали має на самому початку поважати сам себе.

Існує перелік певних зовнішніх ознак, які характерні цим змінам: повільна манера мовлення та необтяжливий підхід до певної проблеми з безпосередніми шляхи її вирішення, відсутністю гнучкого мислення, сухість та без емоційність у відносинах з учнями, категоричність, втрата гумору в розв'язанні певних проблем в соціумі. Звичайно, що в такій ситуації вище перераховані лише негативні характеристики проявляються зовсім не в кожного викладача. Але, все ж таки, рівень проявлення таких якостей досить високий. Задля керування цим типом іміджу, викладач має проводити постійну рефлексію самого до себе, аналізуючи наявні питання. У випадку особистісного або ж індивідуального

іміджу, характеристика є узагальнювальною суттю «Я» – це є образ особистості, який формується при взаємодії з іншими людьми [14].

У своїх роботах Р. Бернс, В. Джеймс, К. Роджерс розглядають формування іміджу, як «Я – образ», який тісно пов'язаний з «Я – концепцією». Самооцінка є головною складовою «Я – концепції», інакше кажучи саме думки про особистісні цінності, які формуються конкретною людиною. Для того, щоб створити себе та конкретне уявлення навколишнього середовища про себе, кожна особистість має типізуватись з зсередини [14]. «Я – концепція» працює через три конкретні можливості такі як: «Я – реальне» – тобто сприйняття власних здібностей; «Я – дзеркальне» – розуміння, яким тебе бачать інші; «Я – ідеальне» – роздуми якою особистість могла би бути. У своїх працях Л. Завгородня вважає, що імідж являє собою прагнення до ідеального «Я», все ж існує у випадку наявної прогресії в розвитку і самовдосконаленню [14].

Індивідуальний імідж педагога являє собою наявність його особистого обличчя та загальними індивідуальними характеристиками, що визначають його унікальним. Адже особистість має свої позиції, такі як: власне відношення до життя, світосприйняття, володіє самостійними думками, різноманітними почуттями, силою волі, має власну високу самооцінку, вирізняється почуттям гідності. Особистісний або індивідуальний педагогічний імідж розділяється як позитивний та негативний, все залежить від слушно та вміло обраного з засобів певного впливу на суб'єктів педагогічної діяльності та власних бажань викладача. Ми вважаємо, щоб здобути особистий позитивний імідж викладач в більшій частині має збагачувати свою внутрішню сутність, як особистості, а саме: власні переконання, цінності, що першочергово проявляються в зовнішньому вигляді викладача. Отже, особистості якій притаманні такі характеристики: самоповага, відповідальність за свої дії та своє майбутнє, вміння пошуку розв'язання питань у процесі навчання, в професійній самооцінці та власній гідності.

Безумовно, позитивний імідж впливає на особистість важливими почуттями, відчуттями молодості та здоров'я. В більшості цей імідж перевищує

початкові очікування від нього, він є результативним та ефективним [3]. Викладач є посередником між особистістю дитини та її духовністю. Найголовнішим завданням для будь-якого учителя є: завоювати любов дітей, лише через любов дитина входить у світ знань та безумовно засвоює моральні цінності навколишнього суспільства.

Імідж викладача слугує результативною свідомою роботою особистості. На нашу думку, професія педагога потребує створення іміджу, адже на сьогодні ринок праці пропонує велику кількість вимог до викладача, а попит більший за пропозицію. Вже зовсім не достатньо були лише професіоналом своєї справи. А отже, особистісний імідж викладача є важливим доповненням задля ефективної його діяльності.

Українська вчена Н. Гузій висуває на розгляд поняття педагогічного іміджу, як полісемантичної категорії, яка характеризується як безумовний стиль професійно-педагогічної діяльності викладача: уміння індивідуалізувати власний образ, правильної манери спілкування, надання йому естетики. Сумісно викликає вимоги до професійного іміджу викладача та впливає на його зміст. Вміння спілкуватись, щирість, високий професіоналізм, любов до дітей, доброзичливість, саме такі якості ідеально передаються викладачеві з покоління в покоління [16].

Професійний педагогічний імідж має бути в такому вигляді, ніби весь світ небезсторонній, до вашого гарного настрою, прекрасної зовнішності та успішності [37]. Ми вважаємо, що педагогічний імідж поєднує в собі педагогічну мудрість, педагогічну компетентність та артистизм, індивідуальний стиль педагогічної діяльності та професіоналізм.

На сьогоднішньому етапі освітнього процесу велику увагу приділяють вмінню викладача проявляти у творчій активності, яка є мотиватором загальнолюдських та професійних систем цінностей, а зумовлено це педагогічним інтелектом та емоціями.

Задля формування позитивного іміджу існує три групи якостей, які необхідно застосовувати: [37].

Перша група має такі природні якості як: комунікабельність, емпатійність, красномовність та рефлексивність. Саме такі якості мають узагальнену назву – «мистецтво подобатись людям». У випадку якісного володіння даними здібностями та безперервне їх вдосконалення – є основою особистого іміджу.

Друга група – є характеристикою особистості, які виникають внаслідок якісної освіти та виховання. Сюди відносяться моральні цінності особистості, вміння володіти комунікативними технологіями, а також психічне здоров'я. Технологіями є діловий спіч, попередження та врегулювання конфліктних ситуацій, міжособистісне спілкування.

Третя група – це якості, які пов'язані з професійним та життєвим досвідом особистості. Найцінніше, коли під час спілкування досвід допомагає бути впевненим в будь-якій ситуації. Викладачу постійно потрібно бути прикладом для наслідування, до цього відноситься все – від настрою до зовнішнього вигляду та емоційного стану викладача [37].

Педагог Е. Гофман обґрунтовував педагогічний імідж, як основу самоповаги, високу самооцінку, оптимізм, самосприйняття та любов до себе, об'єктивність, відкритість, вміння контролювати час через організованість. Позитивний імідж викладача характеризував як безпосередньо демократичний стиль в спілкуванні, надання дітям психологічної безпеки та захищеності, наповненої доброзичливістю та поваги [17].

Якщо порівнювати викладача з позитивним та негативним іміджем, то викладач, який має позитивний імідж, на постійній основі залучає навички самопрезентації, вміє подавати себе, свій характер, через що в учнів виявляється сприйняття викладача, завжди відстоює та підтверджує сформований ним образ. У випадку негативного іміджу, він говорить сам за себе: це є емоційна скутість, високий рівень тривоги, нехтування особистостями учнів, праця за певними шаблонами минулого, а отже такий викладач володіє пригніченим авторитетом, байдужістю і педантичністю.

У випадку функціонального підходу до іміджу вирізняють такі види іміджу: дзеркальний, поточний, бажаний, груповий та множинний (Рис. 1.2).

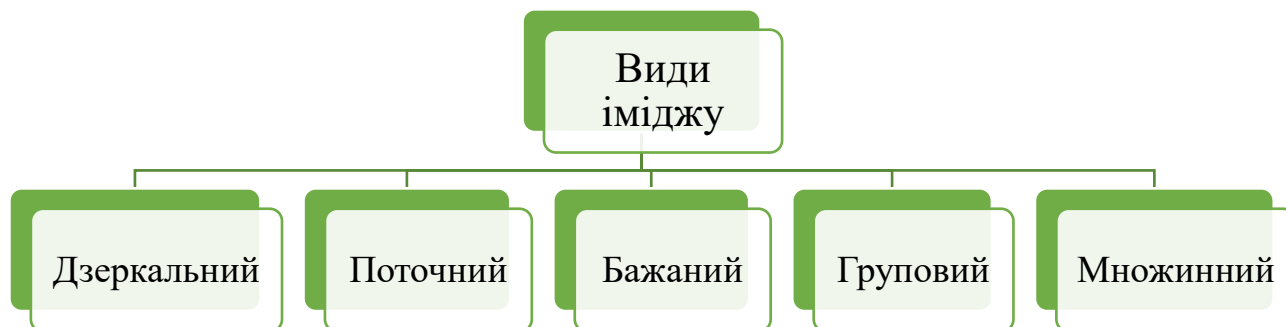

Рис. 1.2. Види іміджу (за А. Калюжним)

Дзеркальний вид іміджу – це той імідж, який притаманний у нашому уявленні про самих себе, ніби ми розглядаємо його в дзеркалі. Він належить до позитивного типу іміджу, адже люди завжди першочергово виносять позитив. А негативною стороною може бути несприйняття думки оточення.

Поточний імідж являє собою бачення себе зі сторони. Найбільшим недоліком є упередженість, нерозуміння, через що формування іміджу страждає через власні вчинки. Головним завданням його є формування правильного типу іміджу, а не сприятливого.

Бажаним іміджем викладача є ідеальне бажання власної особистості в соціумі. Ґрунтовним для нього є здатності щодо генерування неординальних та нестандартних ідей, конструктивне додання різноманітних проблем, нетрадиційне мислення. Виховання особистості має великий вплив від особистості, яка виховує. Викладач як основа запалу культурної діяльності учнів має забезпечувати постійний інформаційний вплив, формувати в кожному учневі нові ідеї, поведінку та допомагати в формуванні їх.

Груповий імідж є певним переліком процесів, через які відбувається формування іміджу колективу, може бути навчальна група або викладацький склад.

Імідж не є пасивною навичкою, його на постійній основі необхідно підтримувати, покращувати. У випадку, що на сьогодні ваш імідж є актуальним, то через декілька років він вже буде не цікавим для учнів. Лише ставлення до формування педагогічного іміджу у різних викладачів абсолютно різне. Ми

вважаємо, що старше покоління викладачів негативно налаштоване до формування професійного іміджу, адже вони вважають це чимось вигаданим, маскою від себе справжнього, не щирістю, але зазначимо, що не всі викладачі такої думки. На жаль, спостерігаючи тенденції, то саме такі викладачі стають нецікавими як особистості для нових поколінь учнів.

Множинний імідж являється сполученням декількох структурних компонентів замість однієї групи.

Поняття «іміджу» в науковому підтексті є образом людини, який зібрано згідно з правилами іміджмейкінгу. Імідж може бути вибудований несподівано або ж конкретно створений майстрами цієї справи. Також до структур іміджу відносять вміння коректного спілкування, мистецтво говоріння та слухання.

У побутовому сенсі поняття «імідж» застосовується для особистості в декількох значеннях: як її внутрішні та зовнішні прояви поєднуються в один фактор, як зовнішній вигляд поряд з репутацією. У комплексі такту, освіти, ділових якостей зовнішня характеристика є або гідністю, або негативною рисою. Але найважливішим компонентом професійного іміджу вважається зовнішній вигляд викладача, вміння використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування та внутрішнє «Я», ці критерії наведені схематично далі (Рис. 1.3).

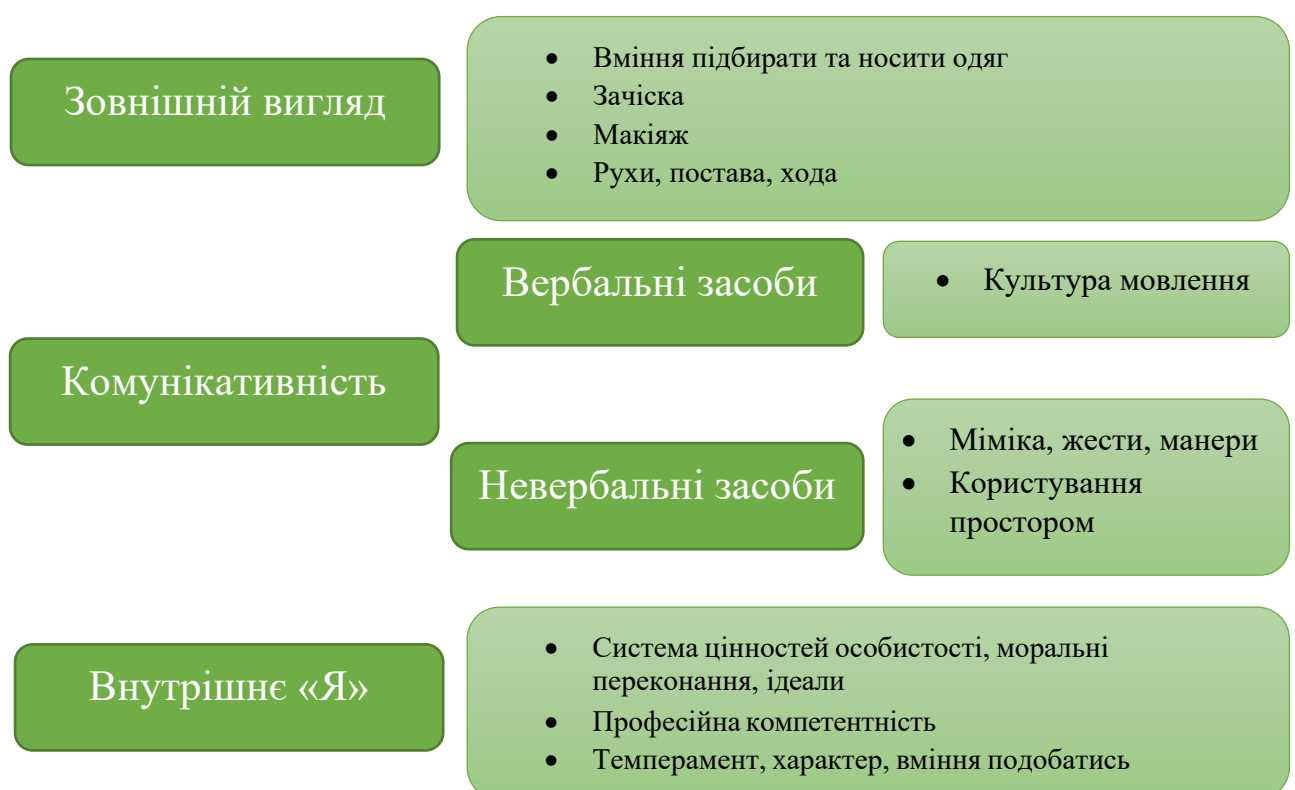

Рис. 1.3. Складові педагогічного іміджу та способи його використання (за А. Калюжним)

Внутрішня складова іміджу являє собою стан особистості, через який здійснюється вплив на зовнішність, поведінку та реакції. Часто стверджують, що зовнішній імідж має симпатизувати інтересам в суспільстві, а також викликати в учнів розуміння щодо отримання нової інформації.

Приклад чудового експерименту, який був проведений американським вченим Міллером, – ним було обрано певну кількість фото різноманітних людей, які після були оцінені за зовнішніми ознаками та внутрішнім світом. Оцінювали їх зовсім інші незнайомі люди, красивими називали людей, які на фото були більш впевненими, врівноваженими та щасливими. Такий ефект має назву «ореол». На шляху до створення такого ефекту «ореолу» першим необхідно пропрацювати в особистості власний імідж, все починається з зовнішнього вигляду. Все ж таки, саме зовнішній вигляд є найпершою складовою педагогічного іміджу [34].

Зовнішній вигляд є таким, що без жодного слова про особистість дає розуміння «хто це» та на якому рівні соціальних сходинок знаходиться певна людина, якою професією володіє та який смак, характер і темперамент має. Саме зовнішній вигляд викладача викликає у учнів перше враження про його особистість і відповідно формує ставлення до нього.

На нашу думку, ідеальний зовнішній вигляд викладача можна схарактеризувати таким чином: діловий костюм, завдяки якому можна підкреслити особистісні та професійні якості, серйозність ставлення до учнів. Також щодо колірної гами, то це мають бути чорні, білі, сірі кольори. Вони наповненні статусу в очах учнів, а ось яскраві кольори, навпаки, можуть відвертати увагу від навчання, викликати негативні емоції, зосереджувати увагу учнів виключно на зовнішньому вигляді викладача. Щодо пастельних кольорів, то вони мають таку властивість, що більше буде запам'ятовуватись матеріал. Також не можна забувати про вдало підібрану зачіску і не яскравий макіяж. Аксесуари можуть дуже вдало доповнити та додати акцентів у ваш образ.

Вербальна поведінка також відіграє роль у формуванні позитивного професійного іміджу викладача та є лише частиною іміджу. Через вербальні засоби є можливість дати знань більше тим, хто цього прагне, адже це є «зброєю» викладача, якою він має вправно володіти [34, 32].

І це не лише про вислови та слова викладача, а й про інтонації, наголоси, паузи, зацікавленість у голосі. Мовлення являє собою найефективніший засіб впливу та має низку характеристик:

- Варіативність – вміння одне й те саме речення промовляти в різних інтонаціях, мовних стилях.
- Емоційність – вміння керувати емоціями слухачів.
- Доступність – вміння говорити про складні речі легко.
- Виразність – вміння викликати наочні образи за допомогою метафор.
- Літературність – вміння ставити наголоси, закінчення, точність в використанні слів.
- Логічність – вміння концентруватись на основній меті роботи.

Коли зовнішній імідж поєднаний з внутрішніми установками, які безпосередньо відповідають його характеру та баченню світу, це і є важливими факторами іміджу викладача [32]. Особиста культура учителя – це його внутрішній образ, безпосередність та свобода, емоційність, уміння самопрезентації, внутрішня творчість та привабливість [9].

На нашу думку, практична роль у процесі професійної діяльності не оцінена повністю та однозначно. Майбутні викладачі не розглядають рівні емоційних перевантажень, не має конкретних знань щодо вміння подолання таких професійних проблем.

У педагогічній літературі існує велика кількість визначень структурних компонентів професійного іміджу викладачів. Найцікавіша, за нашою думкою, є схема структури іміджу, наведена Г. Почепцовим (Рис. 1.4)

Рис. 1.4. Структурні компоненти іміджу (за Г. Почепцовим).

Імідж має такі можливості: соціальні, професійні та особистісні, через які формується мета, яка підштовхує для вдалого розвитку внутрішніх і зовнішніх складових.

Імідж як один з механізмів успішної особистості має певні функції, які наведені на рис. 1.5.

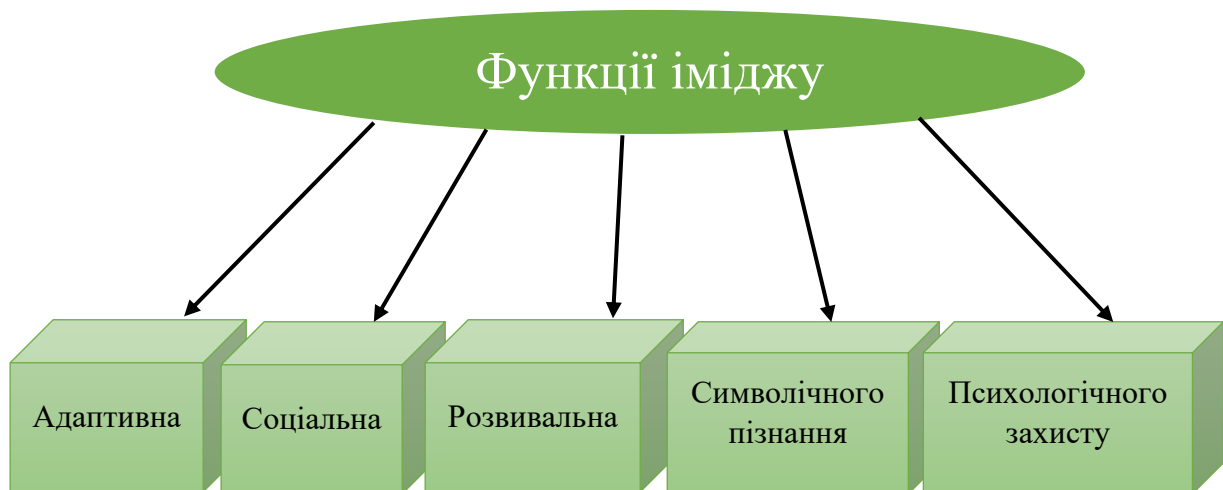

Рис. 1.5. Функції іміджу

Під час механізму *адаптації* особистість має змогу в соціумі проявлятися завдяки розумінню змодельованих ознак, щоб характеризувати себе, своєю внутрішню суть.

Соціальна поведінка, концентрація, збереження в певних соціальних групах – це є *соціальний* механізм.

У *розвивальний* механізм закладено співвідношення внутрішнього та зовнішнього іміджу. Цей механізм є основою трансформаційних змін, перебудови особистості, які відбуваються в результаті змодельованих певних станів, також і самонастрій та самонавіювання особистості.

Символічне впізнання – це функція, яка показує наскільки особистість готова до обміну цінностями.

У функції *психологічного захисту* дає можливість приховати недоліки, оптимізувати свою поведінку з метою максимального впливу на інших

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури можемо стверджувати, що в такій професії, як викладач, відсутні дрібниці. Тут важливі абсолютно всі етапи іміджу, що варто уваги та контролю. На нашу думку, у випадку дотримання всіх етапів формування іміджу викладач може досягти успіху у своїй роботі.

1.3. Методи й засоби формування професійного іміджу викладача

Змінні та швидкоплинні обставини сьогодення впливають на зміну вимог до викладача, його знання, ерудицію, творчого мислення, професійній культурі. Через це, є необхідність в багаторазовому оновленню вимог до стилю поведінки та коригуванню професійного іміджу всіх викладачів. Сприйняття власного професійного іміджу викладача позитивним, посилює в нього відчуття самоповаги, задоволеністю своєю роботою та собою, власної гідності. Педагогічна іміджелогія характеризує викладача фактором успішної діяльності в процесі роботи. Завдяки цьому можливо вибудувати з колективом позитивні відносини та підтримувати їх з часом.

Професійний імідж є складним соціальним та педагогічним феноменом. Кожна людина має можливість створити особистий професійний імідж [39]. Професійний імідж формується та має розвиток в процесі конкретної професійної діяльності, що сприяє підвищенню її активності. Це має бути

постійний, безперервний процес формування та коригування. Формування іміджу можна трактувати як дію, яка спрямовується на певну аудиторію конкретного образу об'єкта, як внаслідок, складається оцінка особистості, можливі ставлення до неї [7].

Найважливішими інструментами задля формування професійного іміджу викладача є:

- Емоціоналізація – працює на полегшення сприйняття аудиторією інформації та покращенню запам'ятовування учнями.
- Позиціювання – працює на підвищення ефективності в комунікації при деталізації інформації посилюється вплив зосередження по матеріалу.
- Метафоризація – допомагає при розкритті понять та змістів невідомої діяльності та має вплив на свідомість аудиторії. Можливість перебудови її через вербальну комунікацію.
- Маніпулювання – частіше за все використовується завдяки інтуїції задля привернення уваги аудиторії.
- Акцентування інформації – є декілька варіантів, одним є її приховування, а другий навпаки привертання та нав'язування уваги аудиторії.
- Опитування – використовується для аналізу та певного впливу, задля зміни думки аудиторії.
- Візуалізація – допомагає в формуванні створених уявлень [7].

Комунікативна спрямованість нині є основою іміджевою підготовкою викладача, через це найбільш ефективно проявляються навчальні методи в яких основою є взаємодія колективу та контакт з ним.

Беручи це до уваги, в процесі підготовки майбутніх конкурентоспроможних викладачів варто поєднувати різні сучасні методи для формування практичних вмінь та навичок в створенні власного професійного іміджу викладача. Наведемо невеликий перелік діяльностей, які допомагають в створенні професійного іміджу викладача:

- 1) Лекції-презентації – спрямовані на нарощення знань з конкретної проблеми, що відбувається за допомогою певних технологій. Перевагою, є

співіснування практичного досвіду з теоретичним матеріалом. Такий метод передбачає обмінювання досвідом між викладачами та учнями.

2) Лекції-дискусії – такі заняття спрямовані на вміння будувати вільні діалоги та раціональному обміну думками між викладачами, учнями. Через цей метод відбувається формування позиції власної діяльності, виникає бажання розвиватись, з'являється повага та натхнення для роботи.

3) Спеціалізовані курси – мають на меті формування розуміння та погляд перспектив обраної професії, також може бути формування умов для збагачення власного іміджу та орієнтацією щодо професійної реалізації викладача.

4) Тренінгові заняття – метою їх є опанування новими груповими чи індивідуальними та управлінськими вміннями та навичками через виконання певних завдань. Тематика тренінгів може бути будь-яка [41].

Такі методи є ціннісно-практичні в галузі педагогіки та взаємопов'язані між собою. Все ж таки, щоб сформувати професійний імідж викладача, необхідно першочергово впливати на розвиток студентів під час навчання. Не останню роль відіграє педагогічний колектив в якому походить навчання та в якому має бути розвинений та сформований педагогічний професійний імідж. Найважливішим елементом професійної діяльності викладача є володіння техніками подачі власного «Я» – самопрезентації на яку неодмінно впливає імідж особистості.

В. Тернопільська та Т. Коломієць вважали, що основним стимулом для самопрезентації є прагнення до покращення взаємодій між людьми та потребами у професійному самовизначенні. [44, с. 102].

Розвинуті особистісні (інтуїція, емпатія, комунікативні здібності, адекватна самооцінка та інше) та професійні (розуміння та знання викладового предмета, технологій викладання та інше) якості характеризуються, як сформованість професійного педагогічного іміджу на високому рівні.

Наголошувати на формуванні професійного іміджу студентства важливо проаналізувавши, хто саме навчає їх. Це є і зовнішній вигляд викладача, і

професіоналізм, ерудиція, порядність, чесність, повага до оточення, вміння заохотити студентів до вивчення дисциплін та багато інших факторів.

Аналізуючи велику кількість робіт науковців, можна прийти до висновку, що всі одноголосно вважають, що формування педагогічного іміджу не є раптовим ефектом, а є поетапною наполегливою роботою. На нашу думку, найефективнішим методом є саме проведення тренінгів на певні теми в закладах освіти та поза його межами. Через тренінги викладачі можуть висловлювати свої думки, утверджувати власне бачення з певних питань, та в загальному з користю проводити час для себе та для майбутніх здобутків обраної професії.

1.4. Загальна характеристика принципів та умов формування професійного іміджу викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти

У процесі формування педагогічного іміджу, завжди необхідно враховувати особистості навчання, адже без цього успішний педагогічний вплив неможливий. Важливим етапом в процесі виховання учнів є конкретна їхня орієнтація на початках освітнього процесу та завданням є формування певних робіт, які готують особистості до професійної діяльності в майбутньому. Це мотиви, потреби та інтереси, через які формуються певні фактори, що сприяють розвитку професійної орієнтації.

Таким фактором є внутрішні характеристики особистості, до яких належать: переконання, інтереси та схильності. Зовнішніми факторами можна вважати вік, соціальне середовище особистості, сімейний стан. Під час освоєння професії важливим етапом є розвиток управлінських якостей, які визначаються мотивацією поведінки. Роблячи висновок можна вважати, що через вивчення педагогічних умов успішно сформованим іміджем особистостей на початку навчання є стимул, що саме спонукало їх до вибору саме цієї професії.

Мотивація обрання конкретної професії обумовлена самовизначенням особистості. Самовизначення є ключовим аспектом в розвитку особи в роки початку юності. Адже, ще з початкових класів школи діти здобувають певні

ставлення до конкретних професій та мають вже сформоване бачення їх. Це зумовлено сформованими якостями особистості починаючи з тих часів.

Провівши аналіз робіт, звернули увагу на результати дослідження Г. Терещук в якому було проведено опитування серед студентів. Результати свідчать, що в основі мотиваційної сфери є інтерес та потреба в змісті та якості освітнього процесу. У випадку мови про орієнтацію школярів щодо визначення професії є важливість престижу обраної професії. У цьому дослідженні були визначені найпрестижніші професії, серед яких – підприємці, керівники банкових установ, службовці та лікарі [33]. Це можна оцінити як те, що матеріальний рівень безпосередньо залежить від престижу професії.

Здобуті учнями знання, уміння та навички є основою для подальшого розвитку в закладі вищої освіти, вони безумовно впливають лише позитивно на формування професійної спрямованості та якості навчання надалі. Для формування професійного іміджу важливо в процесі навчання застосовувати пізнавальну діяльність та розвивати пізнавальний характер особистості щодо обраної професії, що стане основою для майбутньої діяльності. Однак пізнавальний аспект навчальних діяльностей не зменшує їхню незалежність у педагогічному процесі. Насамперед перед учнями необхідно розкрити суть та значення засобів навчально-професійної діяльності, серед яких можуть бути самоаналіз, самопереконавання, пізнавальна робота та, звісно, підтримка у засвоєнні цих засобів [45].

Формування професійного іміджу є покроковим процесом, у якому основним є розвиток потенційних можливостей, а саме: реалізація «Я – концепції» та з'єднання уявлень особистості про себе та наближення до «Я – ідеальне». Уявлення про себе не залежить від ставлення до світу, і несе відповідальність за власні вчинки та вміння самостійно приймати рішення. Однак поштовхом до професійного та особистісного зростання є бажання досягти ідеалу «Я», прагнення бути кращим не лише для оточуючих, але й для себе. Професія викладача вимагає оригінальності, творчого підходу, вміння бути актором і генератором позитивних ідей, імпровізувати та знаходити спільну мову

з усіма, наскільки це можливо в навколишньому середовищі викладача. Ось саме це й описує конкурентоспроможного, зацікавленого та прогресивного викладача [47, с. 71].

Все ж таки, формування професійного іміджу викладача є доволі складним та містить деяку кількість етапів. Г. Почепцов пропонує нам розглянути схему, яка містить десять технологій для формування іміджу майбутнього викладача:

- дистинктивна – педагог надає індивідуальні відомості про самого себе, тим самим доповнюючи інформацію, якою вже володіють учні;
- особистісна – механізм, за яким педагог стає «своїм», звичним, більшою мірою близькими дітям (розповісти щось особисте про себе та своє життя);
- лідерська – механізм ідеалізації образу педагога за допомогою акцентування тих якостей, які учні сприймають як авторитетні;
- зразкова – намагання поєднати образи сучасного педагога та авторитетного учителя минулого за допомогою символів (візуальна картинка, вербальні та невербальні засоби);
- артистична – здатність педагога бути справжнім актором;
- візуальна – механізм впливу педагога одразу на декілька каналів сприйняття, в якому особлива увага приділяється зовнішньому вигляду;
- паралельна – механізм символізації педагогічної атрибутики, коли педагог приділяє особливу увагу середовищному іміджу (спеціальний кабінет, порядок на робочому місці, наявність грамот, сертифікатів, нагород тощо);
- комунікаційна – механізм передбачення майбутніх дій та установок учнів;
- захисна – допомагає педагогу вести боротьбу з опосередкованою інформацією, що впливає на формування іміджу (припинення чуток);
- габітарна – механізм вивчення функціонування усіх каналів передачі інформації (візуальний, слуховий, вербальний, невербальний, тактильний) [38].

О. Затворнюк виділила п'ять етапів, які формують професійний імідж викладача, і підтвердила, що сформований імідж відіграє важливу роль для авторитету та побудови образу професіонала своєї справи:

1. Осмислення образу, який береться за основу в процесі формуванні професійного іміджу. Образ, який є зразком для наслідування, можна знайти як у реальному житті, так і створити, спираючись на ідеальні уявлення та зібрану інформацію.

2. Проведення аналізу отриманої інформації та здійснення корекції образу-основи відповідно до індивідуальних характеристик реальної особи, що формує імідж.

3. Примірювання отриманого професійного іміджу.

4. Звикання до нового образу та його використання в професійній діяльності.

5. Привласнення сформованого іміджу [15, с. 43-44].

К. Атаманська працюючи над дослідженням процесів побудови іміджу, виділила чотири загальні етапи:

1) Усвідомлення свого образу. Відповідність чинному образу, що думають та уявляють інші, важливо зрозуміти наскільки привабливим або непривабливим є теперішній образ, слід звернути увагу на зовнішність, дії, рухи, постань, манеру говорити, спілкуватися. Уміння самодіагностики власної особистості стають основними на цьому етапі.

2) Створення образу. Важливе значення має аудиторія, на думку якої спирається особистість в процесі формуванні іміджу. Бо саме від цього залежить вибір способів привернення уваги, способів формування іміджу власної особистості.

3) Пошук девізу, який дасть можливість стисло сформулювати цільові орієнтири. Слід відзначити, що цілепокладання є важливими етапом для забезпечення будь-якої діяльності з формування певної особистісної характеристики.

4) Створення легенди, що потрібно для того, щоб вирізнитися, залишаючись одним із багатьох. На цьому етапі автор звертає увагу на необхідність збереження індивідуальності, оскільки імідж є особистісною характеристикою, яка відображає унікальність і самобутність кожної людини [2, с. 197].

О. Митцева наголошує, що вірно сформований імідж викладача допомагає в досягненні успіху в професійній діяльності викладача. Та через це виділяє п'ять етапів формування іміджу викладача:

- Вивчення власних індивідуально-психологічних особливостей (діагностика і самооцінка);
- Вивчення власних фізичних даних (усвідомлення власних здібностей щодо формування іміджу або його зміни);
- Визначення найважливіших особистісно-ділових якостей, що потрібні для певної професійної діяльності (з'ясування об'єктивних вимог з боку цільової аудиторії та суспільства у цілому щодо представника цієї професійної галузі);
- Індивідуальний підбір засобів та атрибутів іміджу, що базуються на отриманій інформації з перших трьох етапів (власне усвідомлення того, що треба робити і як це робити);
- Апробування іміджу в реальних умовах (здобуття досвіду, вироблення умінь і навичок) [29, с. 117].

А. Колодяжна з Р. Кириченко вважають, що імідж педагога залежить безпосередньо від очікувань та думок всього педагогічного процесу. Виділяють такі чотири етапи формування професійного іміджу:

1. Вимоги аудиторії, з якою працює педагог (оцінити ті сподівання, що має аудиторія стосовно викладача, його зовнішнього вигляду, рівня володіння матеріалом і методикою викладання, здатності співпрацювати з аудиторією тощо).
2. Сильні та слабкі сторони особистості педагога (у цьому аспекті закладено спроможність адекватної самооцінки).

3. Розпочати формування образу з урахуванням вимог аудиторії. Важливість цього моменту зумовлена особливостями побудови ефективної стратегії. Слід працювати над посиленням позитивних якостей, а не докладати всі зусилля, щоб приховати слабкі сторони особистості.

4. Перенести необхідні характеристики в вербальну, візуальну та життєву форми. Саме цей вид має на меті бути сприйнятим та оціненим цільовою аудиторією [17].

Враховуючи проаналізований матеріал, можна прийти до висновку, що імідж ґрунтується на чутливості особистості до факторів, які спричинені соціальним впливом. У колективі поведінка особистості дійсно відрізняється від поведінки наодинці: реакції стають швидшими, мислення прискорюється, активність зростає, або, навпаки, проявляється повільність і відсутність прагнення. Адже увага аудиторії виступає важливим регулятором поведінки особистості, впливаючи на її реакції та мотивацію. Існує перелік деяких особливостей, які варті уваги при формуванні позитивного іміджу викладача:

- Теперішні стереотипи керують поведінкою особистості в соціумі;
- Людина є соціальною особистістю, що слугує розумінням, її залежною від оточення та від групи;
- Все-таки ставлення всього колективу впливає на ставлення окремих учасників процесу;
- Одна й та сама особистість, в різних колективних групах може мати різний авторитет та репутацію;
- У випадку позитивного ставлення групи зростає продуктивність вирішення завдань. [17].

Отже, професійний імідж викладача проявляється через певну поведінкову культуру, яка, безумовно, ґрунтується на соціальному оточенні та ролі в професійному житті, а також на відповідному ставленні до оточуючих. Якісно сформований педагогічний імідж являє собою візитову картку, яка має

можливості постійного професійного зростання та успішного розв'язання проблемних задач.

Узагальнюючи проаналізовану літературу з цього питання, можна дійти до таких результатів, як виділення семи етапів, які мають допомагати при формуванні позитивного професійного іміджу викладача:

Етап №1. Формування ідеї про образ позитивного викладача, його професійні та особистісні якості, поведінку, внутрішні та зовнішні характеристики, проявлення власного стилю під час професійної підготовки, відповідно висунутих суспільством вимог до певної професії. Головною умовою перед початком формування педагогічного іміджу є мотивація, яка є поштовхом до конкретних дій та процесів. Метою цього етапу є безпосередньо допомога студентству, як майбутнім викладачам, підказати правильність шляху та розумінню необхідності його. У випадку усвідомлення студентами важливості здобуття професійного іміджу вони самі почнуть працювати над його формуванням. Створення портрета викладача, якого чекають в аудиторіях, є результатом такої діяльності, адже він формує уявлення про професіонала, здатного впливати на студентів, підтримувати інтерес до навчання та будувати взаємоповажні стосунки.

Етап №2. Встановлення та аналізування особистісних психологічних, фізіологічних та професійно-педагогічних характеристик, що і є запорукою в формуванні професійного іміджу викладача. Метою цього етапу є: визначення зі студентами індивідуальних характеристик, які слугують основою професійного іміджу викладачів, їх якостей, особливостей характеру, створенні особистого враження від себе. Цю мету окреслюють такі завдання:

- виявити рівень професійної спрямованості задля подальшої якісної роботи у навчальному закладі;
- проаналізувати власний характер та внутрішній світ через конкретні методики та тренінги;
- виявити сильні та слабкі якості професійного та особистісного, проявлення «Я – реальне»;

→ встановити конкретні проблеми та недоліки у зовнішньому вигляді особистості, які не збігаються з образом викладача.

Вихідними даними успішного подолання цього етапу має бути усвідомлення структури навчального закладу, як результат «Я – ідеальне».

Етап №3. Зіставлення бажаних характеристик з вже наявними, які характеризують ідеальне бачення образу викладача, через самодіагностику проявляється адекватної самооцінки.

Під час цього етапу виконуються такі завдання:

→ аналіз якостей, які притаманні образу ідеального викладача, з власними якостями;

→ розібрати різницю між «Я – реальне» та «Я – ідеальне».

Самодіагностика, адекватна самооцінка – цей пропрацьований перелік якостей є умовою ефективного проходження цього етапу.

Етап №4. Побудова покрокової та стратегічної програми самовдосконалення, вміння самокорекції з формування іміджу викладача професійного закладу освіти. Оволодівши навичками планування викладацької діяльності з урахуванням миттєвих змін та розробки стратегічних планів, які сприяють підвищенню їх спроможності, а також окресленню програми певних заходів, які формують позитивні характеристики іміджу через усвідомлення основних відмінностей між бажаним та реальним.

Етап №5. Запровадження корегувальних дій з реальними характеристиками через ідеальний образ та прогнозування очікувань аудиторії згідно з прогнозованими планами та програмою. Під час цього етапу передбачені конкретні заходи спрямовані на формування професійного ідеального іміджу викладача.

Етап №6. Уявне примірювання на особистість бажаного іміджевого образу з відпрацюванням конкретних способів, удосконалення зовнішнього образу та поліпшення умінь та навичок.

Етап №7. Отриманий в процесі роботи образ викладача став більш індивідуальним. Вже під час цього етапу відбуваються внутрішні зміни, часткове

покращення професійних та комунікативних здібностей, загальні внутрішні зміни особистості студента.

Вже проаналізувавши та впровадивши всі компоненти, студентом може бути покращення недопрацювань власних особистостей. У випадку послідовного проходження цих етапів при дотриманні певних їхніх умов, що зумовлені ретельністю, цілеспрямованістю з обох боків можна твердо запевнювати забезпечення позитивного професійного іміджу викладача.

Висновок до 1 розділу

Поняття «імідж» є конкретною структурою, яка сформована в образах та нормах поведінки особистості. Загальний образ викладача слугує наслідуванням для учнів, тому це явище має бути максимально пропрацьовано та якісно сформоване з постійним їх покращенням та допрацюванням. Як вчення про імідж були сформовані не одночасно, а впродовж багатьох років, вони все ж не втрачають актуальності та досліджуються досить часто. На сучасному етапі вивчення іміджу стало науковим напрямом завдяки стрімким та значущим дослідженням. На початкових етапах формування іміджу важливими були ораторські здібності викладача та його ерудованість. Лише пізніше почали звертатись також до моральних цінностей, відповідної поведінки та звичайно зовнішнього вигляду викладача. Зараз до іміджу викладача висувуються певні вимоги, адже це людина, яка постійно знаходиться в центрі уваги як батьків, так і учнів, поєднує зовнішні та внутрішні якості особистості, що, безумовно, вимагають постійного розвитку та вдосконалення.

Професійний педагогічний імідж є цільовим образом викладача, що формується ним самим відповідно до його вподобань та критеріїв професії, зовнішнього та внутрішнього вигляду особистості, через що йде формування на його педагогічну культуру.

Педагогічний імідж має такі типи як: імідж самоприйняття; імідж, який сприймають інші; потрібний або актуальний імідж.

Останній, ще поділяється на особистісний та професійний, а в загальному всі вони можуть бути розділеними на позитивний та негативний.

Видами іміджу можуть бути такі: дзеркальний, поточний, груповий, множинний.

Кожен викладач володіє своїм іміджем і він вирізняється зовнішнім виглядом, внутрішнім «Я» або ж комунікативністю. Можна виділити три структурні якості, які допомагають у формування професійного педагогічного іміджу:

1. Природні якості – такі як природні обдарування, вміння подобатись людям.
2. Основні якості – формуються в результаті виховання та освіти.
3. Якості, які виникли внаслідок професійного та життєвого досвіду.

Імідж має ряд функцій, зокрема: адаптивну, соціальну, розвивальну, психологічного захисту та функцію самопізнання. Імідж виконує кілька функцій: адаптаційну, соціальну, розвивальну, психологічного захисту та символічного пізнання. Він виступає механізмом успішної соціалізації особистості в сучасному суспільстві.

Формування якісного професійного іміджу має щонайменше сім етапів:

1. Уявлення та сприйняття образу.
2. Загального встановлення та аналізування особистісних психологічних, фізіологічних та професійно-педагогічних характеристик.
3. Зіставлення бажаних характеристик з вже наявними.
4. Побудова покрокової та стратегічної програми самовдосконалення.
5. Запровадження корегувальних дій з реальними характеристиками через ідеальний образ та прогнозування очікувань аудиторії.
6. Уявне примірювання на особистість бажаного іміджевого образу.
7. Індивідуалізування отриманих в процесі роботи образу викладача.

РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

2.1 Методичні можливості дисциплін для формування професійного іміджу

Аналізуючи дисципліни навчальних програм з підготовки майбутніх викладачів в закладі вищої освіти, можна виявити прогалини, через які відбувається сповільнення етапів формування професійного іміджу майбутнього викладача. Через це виникає потреба в пошуку можливостей та шляхів поліпшення ефективності таких процесів. Однією з таких можливостей можна вважати обґрунтування педагогічних умов, завдяки яким відбувається формування позитивного іміджу майбутнього викладача. Поняття «педагогічні умови» сьогодні має великий обсяг визначень. У педагогічному словнику вказано, що педагогічна умова, «є певною обставиною, яка має прискорювальний або гальмівний вплив на формування та розвиток педагогічних процесів, явищ, систем та якостей особистостей» [40, с.133].

З. Курлянд характеризує педагогічні умови як сукупність внутрішніх і зовнішніх обставин освітнього процесу, які безпосередньо мають вплив на досягнення поставлених професійно-педагогічних цілей [27, с. 98].

Педагогічними умовами формування професійного іміджу студентства Ю. Дзядевич вважає як «важливі та необхідні зовнішні обставини навчально-виховного процесу, які сприяють ефективному формуванню професійного іміджу майбутнього викладача» [11, с. 137].

Таким чином, термін «педагогічні умови» необхідно розглядати в різних контекстах: як обставини, що забезпечують прагнення розвитку педагогічних явищ та сприяють досягнення в поставлених педагогічно-навчальних цілях; як сукупністю об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, які є запорукою

вирішення педагогічних завдань та проблем. Останнім є те, що педагогічні умови визначаються як чинники, безпосередньо від яких і залежить процес досягнення мети та рівень ефективності функціонування педагогічної системи. Беручи до уваги проаналізовані роботи, вважаємо, що «педагогічні умови» - це є безпосередньо внутрішні (самопочуття, вміння, знання та навички, характер, мотиваційна складова) та зовнішні (клімат всередині групи, аудиторія, дидактичні матеріали для проведення освітнього процесу, безпосередньо аудиторії) чинники процесу навчання, через які виникає вплив на продуктивне формування професійного іміджу викладача в майбутньому. Зважаючи на те, що процес формування педагогічного іміджу являє собою поетапну, впевнену діяльність, М.А. Сперанська-Скарга вважає необхідним виділяти такі умови формування, які мають вплив на продуктивність формування педагогічного іміджу в майбутньому:

- сформованість мотиваційного компонента професійної компетентності майбутніх учителів, з урахуванням їх діяльності, що охоплює комплекс зусиль, пов'язаних з усвідомленням необхідності формування власного позитивного іміджу з розвитком інтересу до власної особистості та навколишнього світу, підвищенням самооцінки та творчої активності;
- діагностика особистісних рефлексії педагогічної діяльності, що задає поетапність процесу формування та корекція професійного іміджу фахівців, принципу різноманітності у відборі форм та методів роботи з формування професійного іміджу майбутніх фахівців;
- спрямованість змісту навчальних дисциплін на формування професійного іміджу майбутнього учителя;
- активізація суб'єкта в процесі формування професійного іміджу, яка передбачає активність майбутнього фахівця, під час опановування навичками самопізнання, самовдосконалення, самовідчування та проєктування ефективного іміджу [48, с. 107].

К. Атаманська вважає, що саме певні педагогічні умови є фундаментальним елементом при ефективному вирішенні поставлених завдань. Вчена вважає, що педагогічні умови поділяються на:

- Формування мотиваційно-ціннісної спрямованості студентів на діяльність щодо створення професійного іміджу та розвитку власної особистості.
- Створення відповідного освітнього середовища у ЗВО та організація педагогічного процесу на основі особистісної зорієнтованості навчально-виховної взаємодії для забезпечення процесу формування професійного іміджу студентів.
- Включення студентів у рефлексивний моніторинг, предметом якого є сформованість професійного іміджу майбутнього педагога [2 с. 199].

Також вважаємо за доцільне взяти до уваги запропоновані Н. Тарасенко умови ефективного педагогічного формування особистісного іміджу викладача:

- Формування мотиваційної мети студентів, щодо майбутньої професії.
- Створення змісту освітнього процесу про норми, знання та вміння.
- Посилення суб'єкта в процесі рефлексії професійної діяльності викладача. [43, с. 85, 7].

Отже, проаналізувавши навчально-наукову літературу, щодо процесів формування педагогічного іміджу, можна вважати, що головними чинниками успішного процесу формування іміджу є безперечно мотивація студентства, через яку і відбуваються розуміння потреби в формуванні позитивного іміджу викладача. Далі можна виокремити такі етапи, як теоретична підготовка майбутніх викладачів та основні засади, через які відбувається формування особистісного іміджу майбутнього викладача. Це дає зрозуміти, що в освітньому процесі через навчальні дисципліни, в процесі яких готують майбутніх викладачів, мали на меті професійний розвиток особистостей, через теоретичні та практичні основи іміджелогії, безпосередньо як науки про формування особистісного та професійного іміджу майбутнього викладача.

Н. Прус виокремлює передумовами процесу формування педагогічного іміджу майбутніх викладачів є наступні характеристики:

- сприятливе поєднання зовнішніх та внутрішніх чинників освітнього процесу;
- здатність майбутнього педагога керувати обставинами та контролювати свої дії, вчинки, поведінку;
- потреба в постійному пошуку, переробленні та використанні на практиці нової інформації;
- потреба постійного самоаналізу власної теоретичної бази з метою її поповнення.

У процесі навчання у закладі вищої освіти студентам подаються такі завдання, як роль викладача в процесі навчально-педагогічної діяльності, імідж викладача, його зовнішній вигляд, вивчаються психологічні та педагогічні дисципліни, які мають на меті підготувати студентів до педагогічної праці та мають формувати педагогічну та комунікативну компетентність, вивчення певних методик викладання предмета та отримувати знання, які є значущими для професії.

Беручи до уваги, сьогоденню ситуацію в країні те наскільки змінився рівень освіти, що такий процес, як формування педагогічного іміджу викладача набув неконтрольований та нестримкий характер, через які можливе формування лише окремих складових іміджу, вважаємо необхідним окреслити такі характеристики та педагогічні умови, які створюють гармонійне та цілеспрямоване формування ідеального та позитивного образу майбутнього викладача та забезпеченню сформованості його компонентів, таких як, зовнішньо-поведінкові, професійні та внутрішньо-особистісні компоненти.

На нашу думку, найкраще визначила О. Власова перелік педагогічних умов завдяки яким відбувається ефективне формування професійного образу та іміджу:

- створення позитивної мотивації для розвитку елементів професійного іміджу викладача закладу освіти;
- орієнтація змісту навчальної підготовки у закладах вищої освіти на теоретичну підтримку процесу формування професійного іміджу навчального матеріалу;
- розробка та впровадження навчально-методичних матеріалів для формування професійного іміджу майбутнього викладача коледжу [6].

Характеризуючи ці умови, можна визначити, що саме мотивація є рушійною силою задля ефективної діяльності майбутнього викладача. Мотиваційна сфера вміщує в собі декілька компонентів, як потреби, прагнення особистості, мотиви, цілі та ідеали, що своєю чергою є залучати до дій.

Складником мотивації, яка є її основою та спонукає до конкретних вчинків та дій, є мотив, який запропонований О. Власовою як причиною, яка лежить в основі вибору дій і вчинків, сукупності зовнішніх і внутрішніх умов, що стимулюють активність суб'єкта [6].

Таким чином, педагогічні умови є сукупністю організованих навчальних заходів, у процесі яких відбувається ефективне формування педагогічного іміджу майбутнього викладача.

Саме мотив заохочує особистість діяти задля здобуття поставленого результату в процесі роботи. Отже, мотив є важелем, через який і відбувається розвиток самореалізації та самовизначення. Під час всього освітнього процесу необхідно дотримуватися цілей та вибудовувати образ викладача в позитивному світлі.

Майбутнім викладачам необхідно розуміти, що саме від ставлення викладача до самого себе, до студентів в загальному до процесу навчання залежить уявлення про професію. Тому, в процесі навчання необхідно створювати позитивну мотивацію задля формування передбачуваного індивідуального іміджу майбутнього викладача через методи та форми навчання. А саме, проведення обговорень, дискусії, написання творів. Вміння відстоювати власну думку, та поважати думку інших.

Під час проведення таких занять необхідно, прослідковувати інтереси студентів та їх прагнення. Варіативність прийомів, форм та методів навчання забезпечує інтерес та активність під час навчання. Не останнє місце, в освітньому процесі відіграє навчання за допомогою інтерактивних методів таких, як складання портфоліо, оформлення презентацій, проведення опитувальників, заняття-конференції, рольові ігри. Це підвищує інтерес до поставлених проблем, розкриває творчі здібності та формує самостійність в прийнятті важливих рішень та змальовуює конкретні шляхи формування професійного іміджу майбутнього викладача.

Окрім того, змістовним для студента також є можливість відвідувань та участь в різноманітних наукових конференціях, також і міжнародних, в процесі яких студенти мають змогу ознайомити науковців з результатами власних досліджень, здобути нові знайомства, а також отримати науково-дослідний досвід. Врешті решт, забезпечення студентів позитивною мотивацією, щодо формування компонентів професійного іміджу майбутнього викладача.

Не менш важливою є умова спрямованості змісту підготовки навчальним закладом теоретичного забезпечення процесу формування професійного іміджу, передбачається включення до змісту професійної підготовки у закладі вищої освіти теоретичних аспектів із дисципліни суміжних з іміджологією. Це дає можливість використовувати потенціал навчальної програми з підготовки спеціалістів за спеціальністю професійної освіти для формування необхідних питань, які пов'язані з формуванням професійного іміджу та шляхи його формування.

Т. Бочарникова у своїй роботі підкреслює, що: «під час навчання у вищих педагогічних навчальних закладах професійно-педагогічна спрямованість майбутніх фахівців повинна формуватися в діяльності, яка за умовами та змістом своєї реалізації має бути наближеною до праці педагога. ...тобто моделювання умов педагогічної праці, створення певних моделей ситуацій, у яких майбутній фахівець на основі здобутих знань і досвіду може практикуватися в успішному виконанні навчально-виховних функцій учителя» [5, с. 83].

Щодо методів моделювання педагогічних ситуацій, дослідники виділяють такі:

- аналіз педагогічної ситуації;
- педагогічне проєктування;
- навчально-педагогічні ігри.

Саме завдяки таким видам навчальної діяльності, на думку О. Берг, видозмінюється статус студента, оскільки з пасивного учасника процесу він стає активним його членом [4, с. 83].

Перед початком рольових занять, необхідно проробити певну роботу, таку як:

- створення штучної проблеми в процесі рольових ситуацій;
 - організація реальних ситуацій, через які формується педагогічна діяльність з метою накопичення педагогічного досвіду;
 - сприйняття, аналіз і вияв функцій знань (ситуація-оцінка, ситуація-проблема, ситуація-вправа);
 - систематизація, класифікація, узагальнення навчальної інформації.
- [10].

Задля активізації студентів використовуються такі методи як: діалог, пошуково-частковий, метод імпрровізацій тощо. На наш погляд, закріплення в студентів знань про іміджеутворення, необхідні етапи формування структури особистісного іміджу, розкриття індивідуальних здібностей, також розвиток колективної роботи, допоможуть самостійно діяти майбутньому викладачу в формування іміджу. Через такі види навчально-виховної діяльності збільшується зв'язок студента з викладачем, поліпшується спілкування та формується сприятлива атмосфера між студентами та педагогами. Педагоги та куратори навчальних груп мають допомагати майбутнім фахівцям розвивати власне «Я», збагачувати особистісний кругозір, зміцнювати віру в себе як майбутнього викладача. Адже саме педагог, працюючи в постійному контакті зі студентами може впливати на знання, емоцію, та настрій. Тому педагог має постійно

впливати на освітній процес своїм настроєм, життєрадісністю та безперечно любити справу, якою займається.

Саме такий викладач є ідеалом для наслідування студентами, може проявлятися і в зовнішності, і в професіоналізмі, і в поведінці зі студентами та з педагогічним колективом. Цьому є підтвердження цитата з навчального посібника М. Фіцули – «Характерно, що в педагогічній праці виконавець і інструмент зливаються воедино, і це породжує особливу турботу педагога про рівень свого власного особистісного та професійного розвитку, адже від його здатності мислити, від його світогляду й моральної культури, волі й почуттів залежить ефективність праці. Постійна робота педагога над собою – неодмінна умова вдосконалення головного знаряддя педагогічної праці. Йому потрібно перебувати на належному рівні, на належній висоті, щоб залишатися авторитетом» [45, с. 66].

Саме поза аудиторна робота узагальнює елементи самоактуалізації та сприяє формуванню зовнішніх та внутрішніх факторів, що в результаті є формотворчою для професійного іміджу майбутнього викладача та посилює можливості особистості: стійкість, сформовані творчі здібності, самостійність, самовиховання. «Розвиток особистості студента характеризується становленням професійної спрямованості, підвищенням почуття обов'язку та відповідальності за успіх професійної діяльності, зростанням прагнення особистості досягти найвищих результатів у галузі своєї майбутньої професії, спрямованістю на само формування професійно значущих якостей, готовності до майбутньої професійної діяльності» [1, с. 402].

На нашу думку, одним з найголовніших етапів підготовки майбутніх викладачів, є педагогічна практика, під час якої студенти поринають в майбутню професію, ознайомлюються з освітніми закладами, науковою роботою викладачів, а також мають можливість розробки уроків, після чого вміло проявляються в проведенні уроків теоретичного, практичного навчання та виховних заходів. Саме на цьому етапі навчання у студентів формуються розуміння професії викладача та готовності до професійно-педагогічної

діяльності. Проявлення власних якостей, навичок та вмінь щодо професійної діяльності, здатність сприймати всі проблеми та швидко знаходити їх рішення це так само допомагає в формуванні професійного іміджу майбутнього викладача.

Таким чином, можна підбити підсумки, що завдяки різноманіттю форм та видів аудиторних та поза аудиторних занять, початково у студентів формуються розуміння важливості постійної роботи над собою та своїм образом.

Методичні можливості дисциплін у формуванні професійного іміджу викладача можуть охоплювати різні аспекти, що сприяють розвитку як фахових компетентностей так і особистісних якостей викладача. Далі нами наведено основні напрямки, які можна інтегрувати в освітній процес для досягнення мети.

1. Формування професійних компетентностей.

➤ **Навчання критичного мислення та аналізу.** Використання методики щодо розвитку критичного мислення особистостей, методики також допомагають педагогам і студентам усвідомлено аналізувати інформацію, давати їй об'єктивну оцінку та формуванню власних поглядів на ситуації.

➤ **Застосування теоретичних знань в практичних ситуаціях.** Викладачам важливо демонструвати практичне застосування теорії в різних ситуаціях, пов'язаних із майбутньою професією студентів. Це можна реалізувати через розбір ситуацій, інтерактивні семінари та рольові ігри.

2. Використання інноваційних технологій

➤ **Віртуальне і симуляційне середовище.** Моделювання професійних ситуацій за допомогою віртуальних середовищ дозволяє викладачеві показати свою готовність до інноваційного підходу в навчанні та адаптивність до змін.

➤ **Інформаційно-комунікаційні технології.** Використання їх у освітньому процесі підвищує ефективність навчання та формує образ викладача як сучасного фахівця. Наприклад, застосування мультимедійних презентацій, інтерактивних платформ та навчальних онлайн-ресурсів.

3. Формування навичок комунікації, колективного вирішення питань.

➤ **Дебати та дискусії.** Такі заходи дозволяють майбутньому викладачеві показати свої навички ефективної комунікації, вміння аргументовано відстоювати позицію та здатність до толерантності й дипломатичності в різних дискусійних ситуаціях.

➤ **Групова робота.** Організація командної роботи сприяє розвитку комунікативних навичок, що є важливими для побудови професійного іміджу викладача як людини, здатної до конструктивного спілкування.

4. Розвиток рефлексивних здібностей та самостійності у прийнятті рішень.

➤ **Рефлексивна діяльність.** Важливим елементом є розвиток у викладача здатності до рефлексії, яка допомагає аналізувати власні професійні успіхи та недоліки, сприяє постійному самовдосконаленню та формуванню об'єктивного ставлення до своєї діяльності.

➤ **Індивідуальні плани розвитку.** Викладачі можуть бути залучені до формування особистих планів професійного розвитку, що включають самостійні дослідження, відвідування тренінгів або додаткових освітніх програм.

5. Етичні та моральні аспекти

➤ **Етичне моделювання.** Важливо інтегрувати в дисципліні елементи етичного моделювання, щоб викладачі могли демонструвати високий рівень професійної етики. Це сприяє зміцненню довіри та поваги з боку студентів, що є важливим аспектом професійного іміджу.

➤ **Розгляд етичних дилем.** Обговорення професійних і моральних дилем сприяє формуванню вміння відповідальніше ставитися до професійних обов'язків та враховувати етичні норми в повсякденній діяльності.

Результатом такої діяльності є спрямованість певних умов на формування професійного розвитку майбутнього викладача, а також формування його позитивного іміджу, який засновується на компетентностях, етичних та особистісних якостях.

2.2. Приклади завдань для формування професійного іміджу майбутнього викладача

Формування професійного іміджу майбутнього викладача є аспектом його професійної підготовки. Імідж викладача впливає на сприйняття особистості студентами та колегами, рівень довіри, що до нього проявляється, а також на ефективність освітнього процесу. Розглянемо основні завдання, які можуть сприяти розвитку позитивного професійного іміджу в майбутніх викладачів.

Перелік конкретних завдань, сформований нами для запровадження в освітній процес, які працюють для формування професійного іміджу майбутнього викладача, такі заняття наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Перелік завдань, для формування професійного іміджу майбутнього викладача

<i>Завдання для підвищення цифрових компетентностей</i>	Розробка цифрових навчальних матеріалів (презентацій, відео, інтерактивних завдань)	Інтеграція в освітній процес для забезпечення сучасного, інтерактивного навчання.
	Створення й ведення освітнього блогу або сторінки в соцмережах	Присвячена професійній діяльності, де викладач ділиться своїми знаннями, висвітлює цікаві події та власний професійний розвиток.
<i>Завдання з розвитку комунікаційних навичок</i>	Розробка та проведення відкритих лекцій або презентацій	Для студентів і педагогів, що сприяє вдосконаленню навичок публічного виступу та впевненості.

	Ведення дискусійних клубів або семінарів	Для студентів, де викладач виступає як модератор і показує вміння керувати обговоренням, слухати різні думки та аргументувати власні позиції.
<i>Завдання для підвищення педагогічної майстерності</i>	Оцінювання за допомогою інтерактивних методів	Наприклад, тестування за допомогою мобільних додатків або платформ, що сприяє ефективнішому зворотному зв'язку та поліпшенню взаємодії зі студентами.
	Складання та впровадження авторських методик викладання	Викладачі можуть розробляти нові підходи або адаптувати сучасні педагогічні методи для конкретної аудиторії, що формує позитивний імідж інноваційного викладача.
<i>Завдання з розвитку наукової діяльності</i>	Написання статей та публікацій з наукової тематики	Дозволяє студенту та викладачеві показати себе як активного науковця і поділитися своїми

		дослідженнями з ширшою аудиторією.
	Участь у науково-дослідних проєктах	Педагоги разом зі студентами, дає можливість продемонструвати дослідницькі навички та сприяти підвищенню наукового авторитету.
<i>Завдання для підвищення рівня академічної культури</i>	Підготовка та виступи на конференціях або вебінарах	Формує авторитет і створює імідж активного, залученого до наукової спільноти викладача.
	Участь у професійних спільнотах і освітніх асоціаціях	Підвищення обізнаності про новітні тенденції у викладанні та навчанні.
<i>Завдання з розвитку рефлексивних навичок та самовдосконалення</i>	Ведення викладацького щоденника	Або журналу рефлексії, де студент аналізує власні досягнення та труднощі в навчанні, що допомагає оцінювати прогрес та вдосконалювати свої методи.
	Організація регулярного зворотного зв'язку зі студентами та колегами	Через анкети чи опитування для покращення якості викладання та адаптації до потреб аудиторії.

<i>Завдання з розвитку етичних якостей та морального</i>	Залучення студентів до соціальних або волонтерських проєктів лідерства	Під керівництвом викладача, що формує образ викладача як морального лідера і прикладу для наслідування.
	Обговорення етичних кейсів та моральних розбіжностей у професії	Викладач може інтегрувати в навчання обговорення етичних аспектів, демонструючи важливість моральних принципів.

Так, впроваджуючи такі завдання у свої дисципліни педагог може регулювати рівні сформованості особистісних іміджів студентів та допомогти в правильному шляху до професійного іміджу майбутнього викладача. Звичайно, ці завдання не є уточненими та є лише запропоновані нами для допомоги в формуванні професійного іміджу фахівця, можуть бути вдосконалені в процесі роботи.

В таблиці 2.2. ми сформували декілька варіантів уроків та занять для майбутніх викладачів на основі проаналізованих навчальних планів спеціальності: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), які на нашу думку, можуть стати частиною освітнього процесу та сприяти формуванню позитивного професійного іміджу викладача.

Таблиця 2.2

Заняття, завдяки яким формується педагогічний імідж.

<i>Вид заняття</i>	<i>Тема заняття</i>	<i>Мета заняття</i>	<i>Завдання для заняття</i>
Майстер-клас з презентаційних навичок	«Ефективне донесення інформації: як створити презентацію, що захоплює».	Розвивати у майбутніх викладачів та педагогів навички створення візуально привабливих та змістовних презентацій, вдосконалити публічне мовлення.	Кожен учасник готує коротку презентацію на будь-яку тему, використовуючи інноваційні методи подання матеріалу (анімовані слайди, інтерактивні елементи). Після виступу учасники отримують зворотний зв'язок та рекомендації.
Інтерактивний семінар з обговорення кейсів	«Етичні суперечності в професійній діяльності».	Формування етичних стандартів і моральних принципів, розвиток навичок критичного мислення та аргументації.	Викладач пропонує студентам реальні кейси, пов'язані з етичними суперечностями у сфері їх майбутньої професії. Групи студентів обговорюють кожен випадок, пропонують рішення та аргументують свої позиції. Викладач моделює дискусію, спрямовуючи студентів на аналіз наслідків і підвищуючи їхню обізнаність у професійній етиці.

Воркшоп зі створення цифрового контенту	«Основи створення навчальних відео та подкастів».	Розвивати цифрові навички та навички створення медіаконтенту для навчальних цілей.	Викладачі працюють над сценаріями для коротких навчальних відео або записують пробні подкасти, які можна використовувати у викладанні. В кінці воркшопу учасники обмінюються створеним контентом та отримують відгуки.
Дискусія та симуляція на тему академічної культури	«Академічна доброчесність: як викладачу бути прикладом для студентів».	Виховувати культуру академічної доброчесності та відповідальність за дотримання етичних стандартів у навчанні та науці	Викладачі проходять симуляцію, де вони стикаються з ситуаціями, що потребують етичного рішення, наприклад, оцінювання роботи студента, що, ймовірно, містить плагіат. Завдання полягає в тому, щоб визначити етичні принципи дій у таких ситуаціях, обговорити наслідки різних підходів і прийняти обґрунтоване рішення.

Проектне завдання на тему соціальної відповідальності	«Проект з соціальної відповідальності: навчання через допомогу».	Розвивати моральні якості та вміння залучати студентів до соціально значущих проєктів.	Викладачі обирають соціальний проєкт, наприклад, організацію благодійної акції, допомогу військовому або переселенцям, що потребує від студентів та викладача командної роботи та координації. Це показує викладача як морального лідера і підтримує його позитивний імідж в очах студентів.
Рефлексивний урок для аналізу власної педагогічної практики	«Викладацький щоденник: методи самоаналізу та рефлексії».	Формування навичок рефлексії для вдосконалення професійної діяльності.	Майбутні викладачі отримують методичні інструкції щодо ведення щоденника, аналізують свої досягнення та проблеми в освітньому процесі. Після цього вони діляться висновками з колегами, педагогами, обговорюючи, як застосування рефлексії допомогло їм краще зрозуміти свої сильні сторони та зони для розвитку.

Вправи на розвиток комунікативної компетентності	«Розвиток комунікативної компетентності»	Покращити вміння чітко і доступно доносити думки, навчитися активного слухання та врахування емоційної складової.	Студенти проводять рольові ігри, у яких моделюють різні ситуації в навчальному середовищі, наприклад, спілкування зі студентами, батьками або колегами. Після кожної ситуації аналізують, які комунікативні способи були успішними, а які потребують вдосконалення.
Підготовка та проведення навчального заняття з елементами самопрезентації	«Вміння самопрезентації»	Відпрацювати навички публічного виступу, вміння вести заняття та формувати образ впевненого, компетентного викладача.	Студенти готують та проводять короткі навчальні заняття на обрану тему, зосереджуючись на чіткій подачі матеріалу, невербальній комунікації та залученні аудиторії. Після виступу отримують зворотний зв'язок від одногрупників та викладача щодо враження, яке вони справили.

Моделювання рольових ігор з управління конфліктами	«Конфлікт у групі: як ефективно реагувати та зберігати професійний імідж».	Розвивати навички ефективного спілкування та розв'язання конфліктних ситуацій, формувати імідж справедливого та доброзичливого майбутнього викладача.	Учасники виконують рольові ігри, де розігруються сценарії конфліктів між студентами або між студентом і викладачем. Після кожного сценарію викладачі обговорюють, які методи були ефективними, а які можна було б покращити.
---	--	---	--

Ці заняття можуть бути проведені в процесі освітнього процесу як окремі заходи або факультативні заняття для майбутніх викладачів професійної (професійно-технічної) освіти, в рамках професійного розвитку майбутніх викладачів. Вони спрямовані на вдосконалення професійних навичок, формування позитивного іміджу та зміцнення довіри між викладачами й студентами. Окрім вище зазначених занять, також можна використати для проведення коротких практичних робіт під час освітнього процесу в закладі вищої освіти. (Таб. 2.3).

Таблиця 2.3

Види занять, на розвиток компетентностей майбутнього викладача.

<i>Вид заняття</i>	<i>Що розвивається</i>	<i>Завдання для студентів</i>
Самопрезентація на співбесіді чи конкурсах	Розвиток навичок самопрезентації	Скласти коротку презентацію як майбутнього викладача, який враховує сили, особисті досягнення, вміння та навички.

<i>Професійне навчання та наставництво</i>	Наставництво зі сторони досвідчених викладачів	Кожен студент отримує наставника зі ЗВО і одночасно з ним працює над індивідуальними цілями. Студенти обговорюють виклики, обмінюються досвідом і оцінюють правильність шляхів.
<i>Розробка та реалізація навчальних проєктів</i>	Проектний підхід у навчанні	Студенти розробляють та впроваджують невеликі навчальні проєкти для груп студентів. Кожен студент створює освітній проєкт, реалізує його та презентує результати перед групою. Завершенням такої діяльності є навички організації, планування і здатність вести групу.
<i>Організація тематичних заходів та екскурсій</i>	Навички заходів організації	Студенти створюють та проводять тематичний захід або екскурсію, що сприяє розвитку організаційних здібностей. Провести освітню екскурсію, тематичний урок або захід, присвячений певній темі (наприклад, День здоров'я, Свято першокурсника). Це дає додатково студентам відчуття відповідальності за підготовку заходів та розвинути навички, які знадобляться в педагогічній діяльності.
<i>Використання педагогічних</i>	Засвоєння новітніх методів	Студенти вчаться використовувати нові технології навчання, такі як

<i>технологій для посилення іміджу</i>	і технологій викладання	інтерактивні дошки, віртуальні заняття. Завданням є підготувати презентацію уроку, де буде використано нову технологію, наприклад, інтерактивну чи навчальну гру. Студенти оцінюють, як технології можуть покращити освітній процес і посилити їх як сучасного викладача.
Створення візуальної концепції іміджу (бренд-бук)	Розробка професійного бренд-бука	Студенти візуалізують, як вони хочуть виглядати та як їх сприймають у професійному середовищі. Створення «бренд-буку» (наприклад, стильове оформлення презентації, зовнішній вигляд, візуальні елементи, особливості «фішки»), що описує стиль викладача і дозволяє створити унікальний імідж.
Інтеграція елементів психодіагностики	Дослідження особистісних якостей	Проведення психологічних тестів на професійну здатність, рівень стресостійкості, стиль спілкування, психологічний тест на професійну компетентність, обговорити результати в групі та скласти план розвитку відповідно до результатів.

Розглянемо ще більше варіантів завдань, які можна виконувати зі студентами ЗВО, що сприяють ефективному формуванню професійного іміджу майбутніх викладачів. Ці завдання враховують як особистісний, так і

професійний розвиток студентів, підвищуючи їх готовність до педагогічної діяльності та формуючи їх професійний імідж у контексті сучасності.

Також, можливе впровадження в заняття швидкі завдання, які спрямовані на розвиток професійного іміджу, до прикладу такі:

→ **Створення професійного портрета.** Студентам пропонується відобразити те, як вони себе бачать як майбутнього викладача, включаючи майбутній зовнішній вигляд.

→ **Розробка «Портфоліо викладача».** Студентам пропонується створити власне портфоліо, в яке включаються власні досягнення, педагогічні методи та ідеї, які на меті для виконання. Також можна виокремити сильні та слабкі сторони, самооцінку.

→ **Навчання емоційного інтелекту.** Проведення практичних занять, де студентами розвиваються навички інтелекту: розпізнавання, управління емоціями, розвиток емпатії до учнів.

→ **Тренінг невербальної комунікації.** Впровадження проведення тренінгів студентами, де вони використовують навички невербальної комунікації, а саме – жести, міміка, позиції та зорові контакти.

→ **Тестування професійних якостей та аналіз результатів.** Пропонується проведення психологічних тестів для оцінки власних професійних якостей, таких як лідерство, емпатія, терплячість.

→ **Рольові ігри.** Проведення рольових ігор, в яких студентам пропонується розігрувати складні ситуації зі студентами та педагогами. Це розвиває комунікативні навички та вміння реагувати миттєво.

→ **Вправи на розвиток креативності та гнучкості.** Студентам пропонується створити нестандартні підходи до викладання. Цим можна і для себе знайти нові формати та розвинути креативність в студентів.

→ **Зворотний зв'язок від однокласників.** Після проведення різних вправ студенти підтримують конструктивний зворотний зв'язок від однокласників, які бачать все із сторони.

На нашу думку, також для формування професійного іміджу важливою є безперервна освіта. Адже, сенс безперервного навчання, саморозвитку та перепідготовки полягає в наступних трьох пунктах:

1. Постійна актуалізація наявних знань.
2. Вміння самоорганізуватися для навчання.
3. Знаходження якісних матеріалів для перепідготовки. [35]

Ці завдання забезпечують різнобічний розвиток студентів ЗВО, допомагають їм не тільки сформувати професійний імідж, а й підготуватися до практичної діяльності. Кожен із цих напрямів додає елементи творчості, критичного мислення, аналітики та рефлексії, що є класичними компонентами успішного викладача. Завдання сприяють розвитку професійного іміджу викладача як сучасного, компетентного, етичного і відкритого до нових знань фахівця, що готовий підтримати та надихнути студентів. Також, допоможуть майбутнім викладачам не тільки вдосконалити свої професійні та особистісні навички, але й сформувати образ впевненого, етичного та компетентного фахівця, здатного ефективно взаємодіяти з аудиторією та постійно розвиватися.

2.3. Результати анкетування щодо обізнаності майбутніх викладачів з поняттям професійного іміджу

Згідно поставлених завдань, маємо на меті визначити рівень обізнаності майбутніх викладачів з поняттям професійного іміджу.

Метою цього дослідження є визначення обізнаності студентів закладів вищої освіти щодо формування професійного іміджу викладача.

Гіпотеза є така, що у випадку недостатнього рівня обізнаності, необхідно поліпшити цей процес в освітньому просторі наведеними нами завданнями.

Нами було проведено анкетування серед студентів двох закладах вищої освіти, таких як: Київський національний університет технологій та дизайну та Український державний університет імені Михайла Драгоманова, які здобувають професійну освіту (за спеціалізаціями). Опитування пройшли 21 респондент.

Отже, перейдемо до результатів опитування.

Серед опитаних було охоплено 3 чоловіків (14,3%) та 18 дівчат (85,7%).

Середній вік респондентів є 20-21 рік, адже більша половина відповіла а наступне питання так, 20-21 рік – 52,4%, 18-19 років – 23,8%, такий самий відсоток набрала відповідь 22-23 роки (23,8%).

В процесі дослідження, ми виявили, що 47,6% опитаних, вважають що, професійний імідж – це те як вас сприймають оточуючі. Натомість, 28,6%, мають думку, що це вміння подавати себе з кращого боку, 14,3% - вважають важливою, зовнішньою привабливістю особистості, а 9,5% - мають думку, що це є професійною вимогою викладача. (Рис. 2.1.)

Професійний імідж це - ...

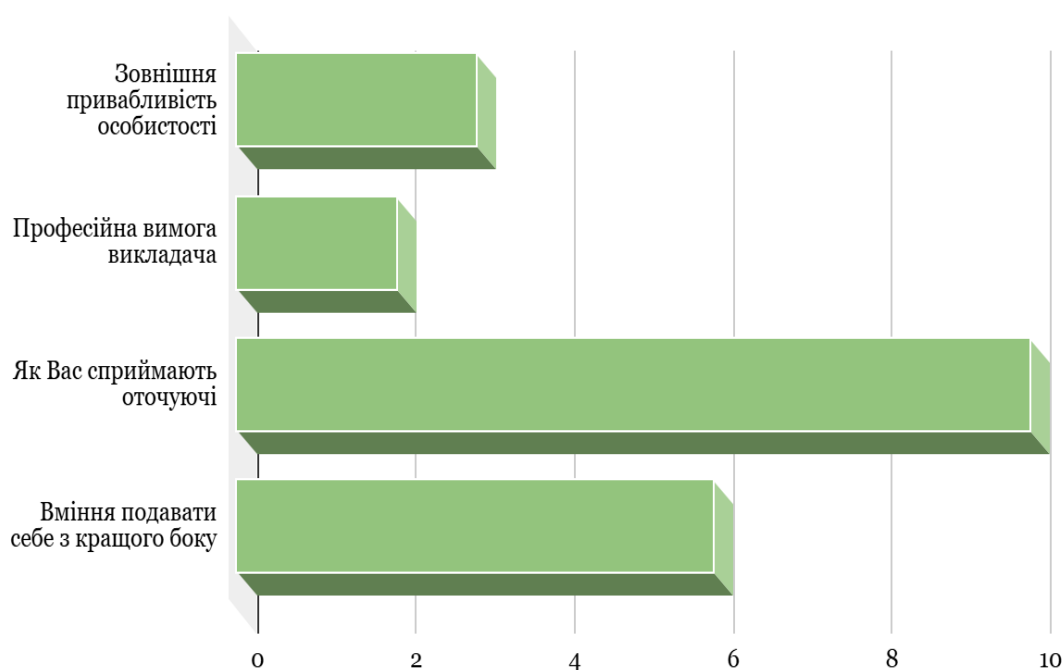

Рис. 2.1. Результати відповідей респондентів на запитання «Професійний імідж – це...»

На питання «Чи залежить успіх справи від іміджу фахівця?» 57,1% респондентів вважають, що «Скоріше так, чим ні», а 42,9% - впевнено стверджують, що успіх справи залежить від іміджу фахівця. (Рис. 2.2.)

Чи залежить успіх справи від іміджу фахівця?

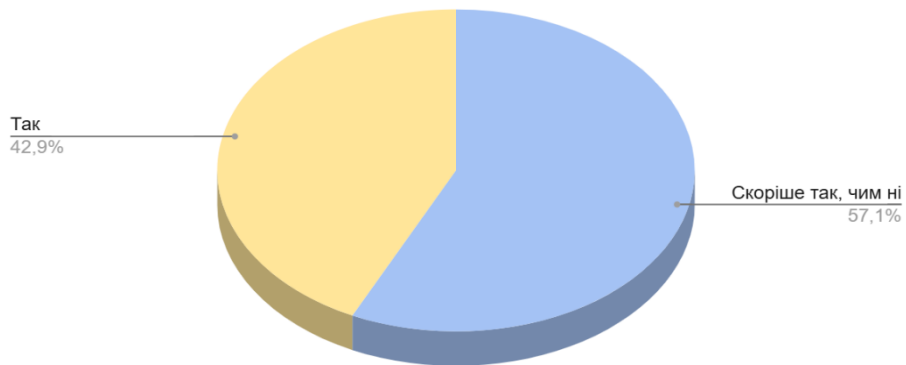

Рис. 2.2. Результати відповідей респондентів на запитання «Чи залежить успіх справи, від іміджу фахівця?»

Аналізуючи відповіді на наступне питання, можемо стверджувати, що всі опитані піклуються про те, як їх сприймають оточуючі, а саме результати такі: 57,1% відповіли «Скоріше так, чим ні», та 42,9% твердо вважають, що дбають про те як їх сприймають оточуючі. (Рис. 2.3.)

Чи дбаєте Ви про те, як Вас сприймають оточуючі?

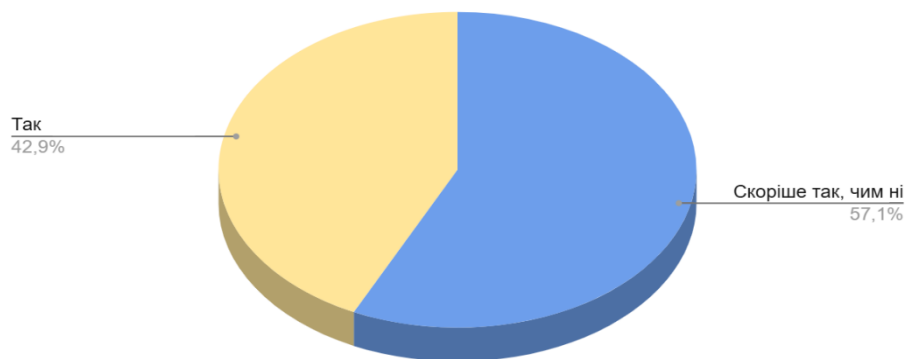

Рис. 2.3. Результати відповідей респондентів на запитання «Чи дбаєте Ви про те, як Вас сприймають оточуючі?»

На думку 33,3% опитаних, під час освітнього процесу приділяється увага щодо формування професійного іміджу. Але, 28,6% мають думку, що скоріше

ні, чим так, 9,5% - вважають, що взагалі не приділяється час, 23,8% - скоріше так, чим ні, лише 4,8% - було важко дати відповідь на таке питання. (Рис. 2.4.)

Чи приділяється увага в освітньому процесі на формуванню Вашого професійного іміджу?

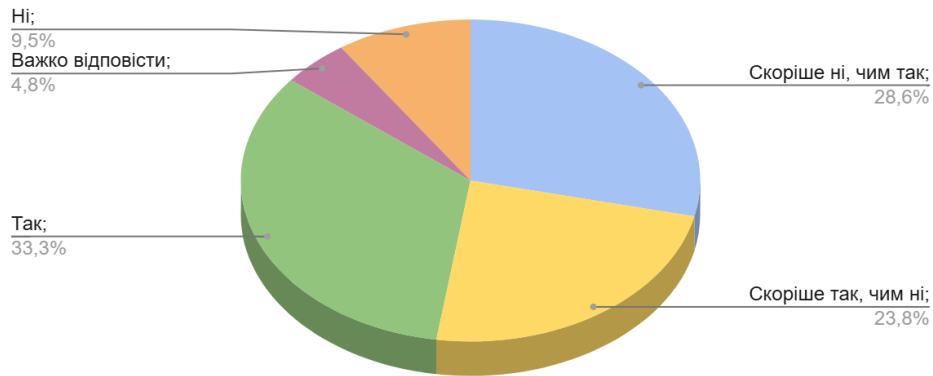

Рис. 2.4. Результати відповідей респондентів на запитання «Чи приділяють увагу в освітньому процесі на формування Вашого професійного іміджу?»

На питання, в якому необхідно було обрати до п'яти варіантів якостей, які є на думку респондентів є найважливішими для педагога, результати є такі: найпопулярнішою відповіддю є «Професійні знання педагога» цей варіант обрали 17 респондентів, наступними є три якості які набрали однакову кількість балів, це «Комунікативність», «Доброзичливість» та «Впевненість в собі», ці варіанти обрало 16 респондентів. П'ятою якістю можна вважати – «Ерудованість» 10 осіб обрали такий варіант. (Рис. 2.5.)

Які якості на Вашу думку є найважливіші для педагога? Оберіть до 5 варіантів.
21 відповідь

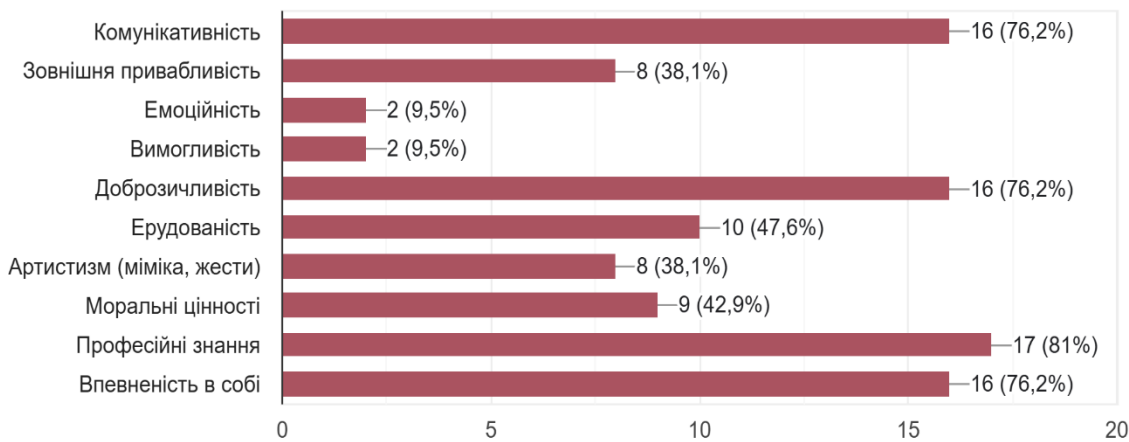

Рис. 2.5. Результати відповідей респондентів на запитання «Які якості на Вашу думку є найважливішими для педагога? До 5 варіантів»

Відповідь самоствердження особистості має 38,1% та є найпопулярнішою, на питання «Яка мета формування професійного іміджу», розвиток позитивних відносин має 33,3%, кар’єрне зростання – 19%, а ось 9,5% опитаним важко відповісти. (Рис. 2.6.)

Яка мета формування професійного іміджу?

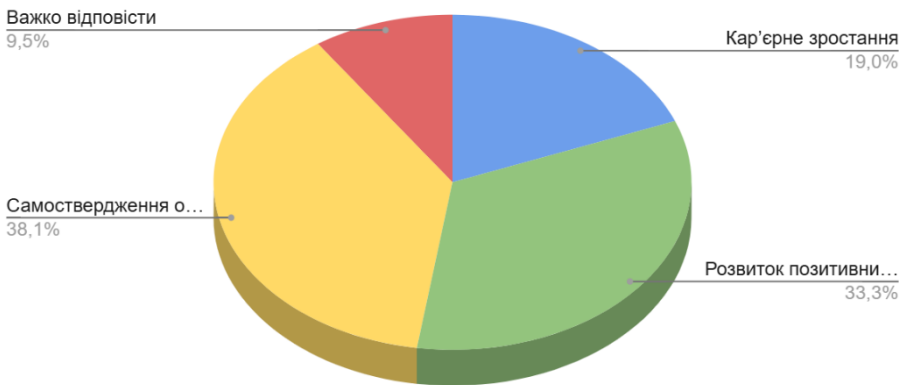

Рис. 2.6. Результати відповідей респондентів на запитання «Яка мета формування професійного іміджу?»

Аналізуючи наступні відповіді, можна зробити висновок, що більша половина опитаних хочуть займатись корекцією свого іміджу, а саме 33,3% - «Скоріше так, чим ні», 23,8% - «Так». Також нас втішило, що 19% опитаних вже мають план по корекції власного іміджу, та прямують до власної мети. (Рис. 2.7.)

Хотіли б Ви зайнятися корекцією свого іміджу?

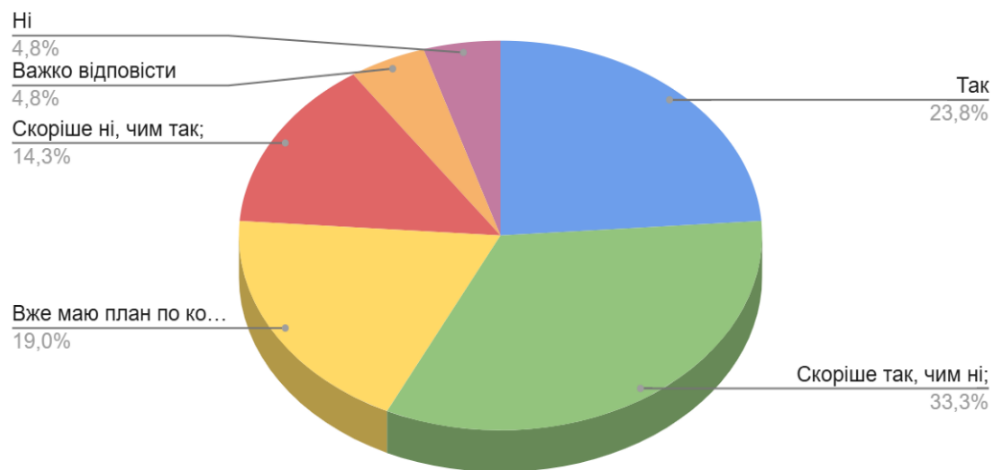

Рис. 2.7. Результати відповідей респондентів на запитання «Хотіли б ви зайнятися корекцією свого іміджу?»

Аналізуючи наступне питання, вважаємо, що саме стиль одягу хочуть змінити 38,1% опитаних, комунікативні навички планують покращити 28,6%, манери поведінки 19%. Також на це питання опитані давали власні відповіді, а саме, 4,8% - хочуть змінити своє оточення, також 4,8% планують пропрацювати психологічну стійкість. (Рис. 2.8)

Що б Ви хотіли змінити у своєму іміджі?

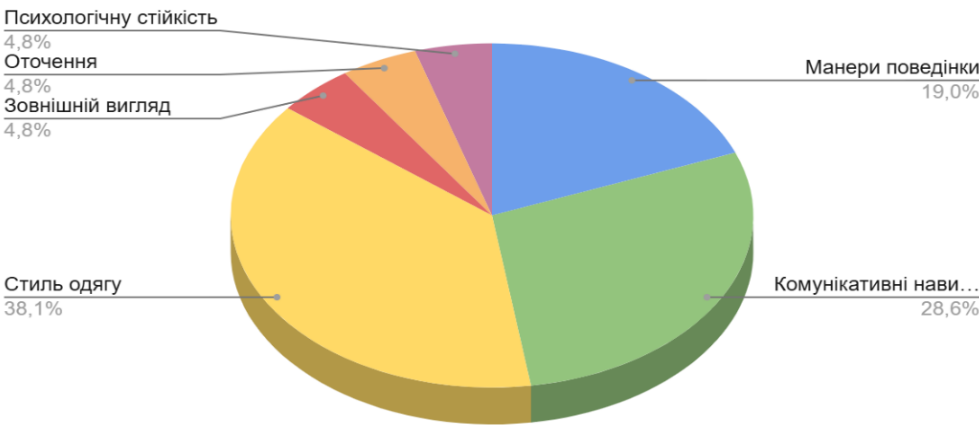

Рис. 2.8 Результати відповідей респондентів на запитання «Що б Ви хотіли змінити у своєму іміджі?»

Розглядаючи наступне питання, бачимо, що на перше місце опитані поставили *знання предмету викладання, креативність, організаторські здібності, здатність до емпатії, макіяж та зачіска* є найпопулярнішими відповідями які є першочерговими складовими. (Рис. 2.9)

Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їхню важливістю. Складова № 1.

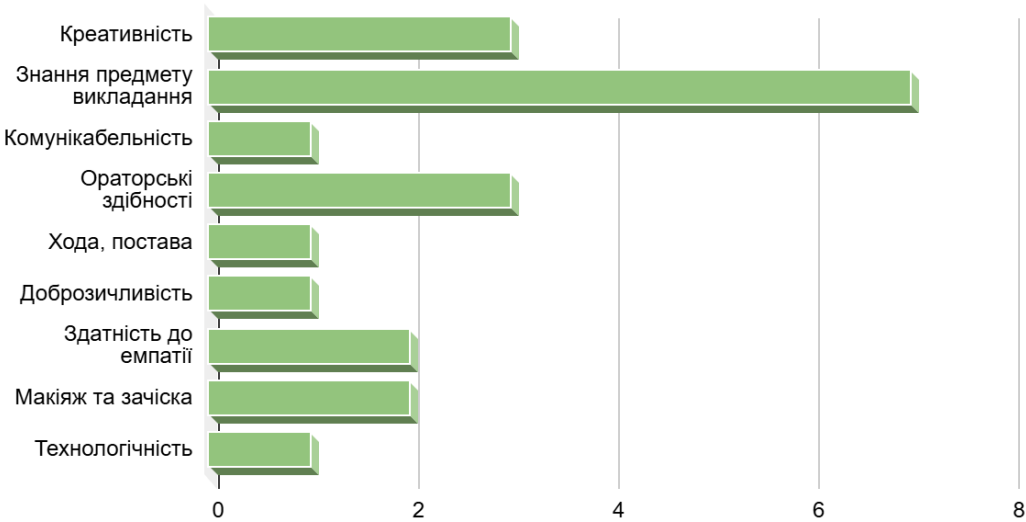

Рис. 2.9. Результати відповідей респондентів на запитання «Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їх важливістю»

Друге місце по важливості займає креативність та макіяж та зачіска. (Рис. 2.10.)

Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їхню важливість. Складова №2.

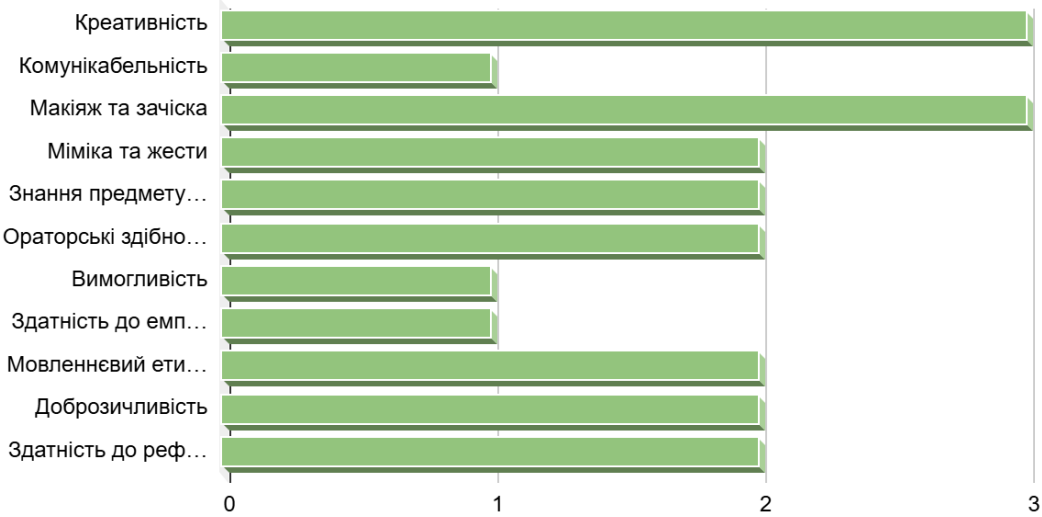

Рис. 2.10. Результати відповідей респондентів на запитання «Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їх важливістю»

Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їхню важливість. Складова №3.

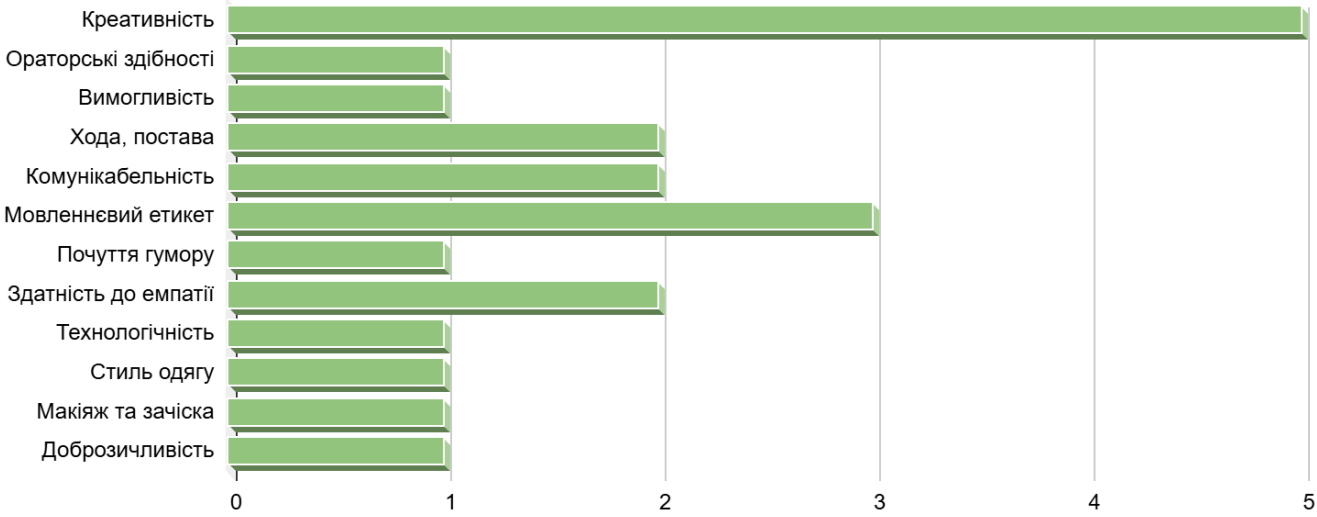

Рис. 2.11. Результати відповідей респондентів на запитання «Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їх важливістю»

Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їхню важливість. Складова №4.

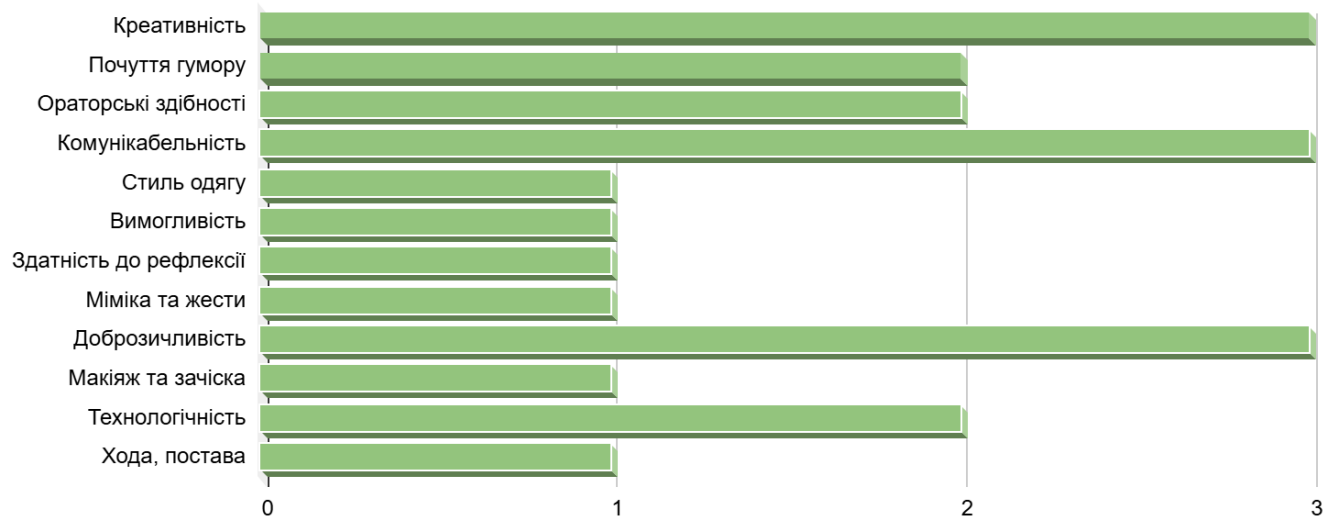

Рис. 2.11. Результати відповідей респондентів на запитання
«Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їх важливістю»

Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їхню важливість. Складова №5.

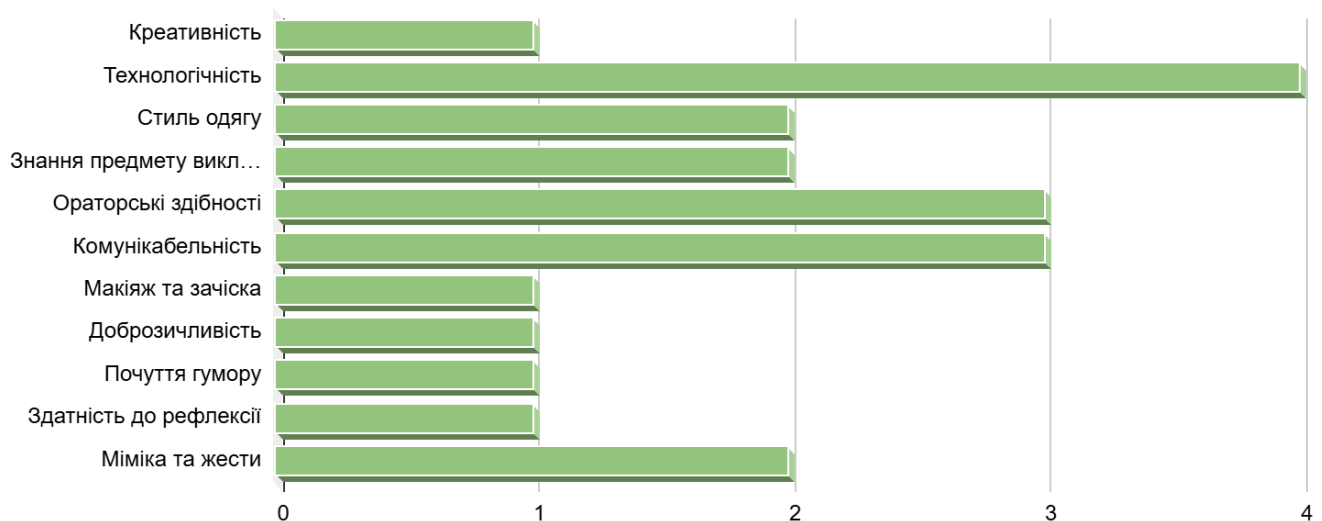

Рис. 2.12. Результати відповідей респондентів на запитання
«Проранжуйте складові професійного іміджу викладача за їх важливістю»

Висновок до 2 розділу

У результаті виконання другого розділу кваліфікаційної роботи, нами було проаналізовано методичні можливості дисциплін в вищих закладах освіти щодо формування професійного іміджу майбутнього викладача. Що дає змогу зрозуміти, що в процесі навчання студенти достатньо володіють розумінням формування педагогічного іміджу. Через це нами було розроблено приклади різноманітних завдань, як розраховані на всю пару, або ж п'ятихвилинні вправи.

Найцікавішою, на наш погляд, є вправа: «*Створення професійного портрета*», ця вправа розвиває креативність в учнів, і дає їм розуміння в які напрямки необхідно рухатись.

Врешті решт, було проведено анкетування студентів 3 та 4 курсу, які здобувають освіту за спеціальністю Професійна освіта (за спеціалізаціями). Результати анкетування, проаналізовані.

Також, вважаємо за потрібне взяти до уваги, запропоновані Н. Тарасенко, умови ефективного педагогічного формування особистісного іміджу викладача:

- Формування мотиваційної мети студентів щодо майбутньої професії;
- Створення змісту освітнього процесу про норми, знання та вміння;
- Посилення суб'єкта в процесі рефлексії професійної діяльності викладача. [43, с. 85, 7].

Все ж таки, беручи до уваги сьогоденну ситуацію в країні, те наскільки змінився рівень освіти, що такий процес, як формування педагогічного іміджу викладача набув неконтрольований та нестрімкий характер, через які можливе формування лише окремих складових іміджу, вважаємо необхідним окреслити такі характеристики та педагогічні умови, які створюють гармонійне та цілеспрямоване формування ідеального та позитивного образу майбутнього викладача, та забезпеченню сформованості його компонентів, таких як, зовнішньо-поведінкові, професійні та внутрішньо-особистісні компоненти.

На нашу думку, також для формування професійного іміджу важливою є безперервна освіта. Адже, сенс безперервного навчання, саморозвитку та перепідготовки полягає в наступних трьох пунктах:

1. Постійна актуалізація наявних знань.
2. Вміння самоорганізовуватися для навчання.
3. Знаходження якісних матеріалів для перепідготовки. [35]

ВИСНОВКИ

На початку кваліфікаційної роботи ми розібрались наскільки дана тема була опрацьована науковцями, та як саме імідж педагога впливає на успішність освітнього процесу. Проаналізували психолого-педагогічну літературу з теми кваліфікаційної роботи.

Під час роботи над першим розділом кваліфікаційної роботи ми опрацювати низку питань таких, як проблеми іміджеутворення в історії педагогіки, охарактеризували методи та засоби формування професійного іміджу.

Також, під час роботи над першим розділом, нами була схарактеризовано принципи та умови завдяки яким формується професійний імідж викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Під час роботи над другим розділом кваліфікаційної роботи, нами було проаналізовано методичні можливості наявних дисциплін у студентів, аналізували навчальні плани з дисциплін. Аналізували можливі рівні сформованості педагогічного іміджу майбутніх викладачів.

Нами було створено, перелік завдань, які сформовані для покращення сформованості педагогічного іміджу в освітньому процесі, задля покращення показників обізнаності студентства з перебігом формування педагогічного іміджу.

Було проведено анкетування в двох навчальних закладах міста Києва, Київський національний університет технологій та дизайну та Український державний університет імені Михайла Драгоманова, які здобувають професійну освіту (за спеціалізаціями), в результаті якого, ми можемо зробити висновки, що в процесі навчання студенти достатньо володіють розумінням формування педагогічного іміджу, але не всі з опитаних. Результати анкетування показали, що серед опитаних є і ті кому було важко відповідати на питання, і також була присутня частка опитаних хто вказав на відсутність розвитку формування професійного іміджу в своєму закладі освіти.

Виходячи з цього, професійний імідж, являє собою надзвичайно складне психолого-педагогічне явище, а тому в майбутньому вимагає додаткових досліджень як конкретно створеного іміджу особистості, так саме формування колективного іміджу. Перспективами дослідження іміджу передбачається у поглибленому виявленні та вивченні конкретних сфер іміджеутворювальної діяльності в рамках практичних навичок, які тісно пов'язані з формуванням найбільш запитуваних типів іміджу та розробки науково-практичних рекомендацій для певного типу іміджу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атаманська К. І. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутнього соціального педагога. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми, 2014. № 4 (38). С. 196-202.
2. Атаманська К. І. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутнього соціального педагога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4 (38). С. 196-202.
3. Беленька Г.В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання. Світоч, 2006, 267 с.
4. Бондар Н. Колодяжна А.В. Науково-теоретичні основи підготовки сучасного педагога. *Збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції текстильних та фешн технологій KyivTex&Fashion*, м. Київ, 21 жовтня 2021 р. Київ: КНУТД, 2021. С. 140-142
5. Бочарникова Т. Ф. Формування професійно-педагогічної спрямованості майбутнього вчителя іноземних мов у фаховій підготовці: дис. ... кандидата пед.наук: 13.00.04; Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, 2013. 232 с.
6. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посібник. Київ: Либідь, 2005. 400 с.
7. Горovenko О.А. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя загальноосвітнього навчального закладу засобами самопрезентації : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Х., 2013. 271 с.
8. Гузій Н.В. Педагогічна творчість і майстерність: Хрестоматія. К.: ІЗНМ, 2000. 168 с.
9. Гузій Н.В. Педагогічний імідж і професійна культура. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики; Зб.наук.праць. К. 1997. с. 28-31.

10. Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць. За заг. ред. проф. В.І. Сипченка. Спецвип. 6. Ч. 1. Слов'янськ : СДПУ, 2012 .266 с.
11. Дзядевич Ю. В. Педагогічні умови формування професійного іміджу у студентів мистецьких спеціальностей: дис. ...кандидата пед. наук: 13.00.04; МОНМС України, Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2012. 323 с.
12. Дипломна магістерська робота : методичні рекомендації до написання та оформлення дипломної магістерської роботи для студентів денної, заочної та дистанційної форм навчання спеціальності 015 «Професійна освіта» / упор. Л. П. Богославець, М. М. Білянська. Київ : КНУТД, 2021. 61 с.
13. Євтушенко, Г. В., Бабошко, А. І., Бушля, Д. І. Імідж сучасного вчителя: сутність та особливості формування. Глобальні та національні проблеми економіки, 11, 2016. 630-634.
14. Формування основ педагогічної техніки у майбутніх фахівців дошкільного виховання: Дис..канд. пед. Наук:13.00.01. К., 2001. 216 с.
15. Затворнюк О. М. Формування та розвиток професійного іміджу майбутніх психологів. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 9-10. С. 41-44.
16. Зінченко В. Імідж учителя, або психологія одягу. Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід. 2008. №4. С.85-86.
17. Кириченко Р. В., Колодяжна А. В. Імідж сучасного викладача : особливості його розуміння студентами. *Габітус*. 2021. Вип. 26. С. 151-157
18. Коваль Д. Є, Колодяжна А. В. Мова викладача та його професійний імідж. Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції / ред: М.А. Кулиняк, Д.С.Черняк. Київ : КНУТД, 2024. с. 15-18
19. Коваль Д. Є., Колодяжна А. В. Навчально-професійна мотивація студентів закладів вищої освіти *VII International Scientific-Practical Conference 19 October 2023 Kyiv, Ukraine*, :КНУТД, с. 338-340

20. Коваль Д. Є., Колодяжна А. В. Проблеми формування іміджу сучасного педагога. Global science: prospects and innovations. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-global-science-prospects-and-innovations-20-22-06-2024-liverpul-velikobritaniya-arhiv/>.

21. Коваль Д.Є., Білянська М.М. Вплив професійного іміджу на становлення особистості викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти. VIII International Scientific-Practical Conference 17 October 2024 Kyiv, Ukraine. КНУТД.

22. Коркішко А. В. Історико-педагогічний аспект категорії «імідж» у зарубіжному науковому просторі. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія» Педагогічні науки, 2016. № 2 (12) С. 30-35

23. Коркішко А. В. Сутнісна характеристика категорії «імідж»: історико-педагогічний аспект (ІХ-ХVІІІ ст.) Духовність особистості : методологія, теорія і практика : збірник наукових праць. Вип. 2 (71). Сєверодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. С. 88-96.

24. Коркішко, Артем. Формування професійного іміджу педагогічних кадрів (за матеріалами семінару «Імідж сучасного педагога»). Електронний каталог наукової бібліотеки ЧНУ, 2017. URL: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/.../Korkishko.Pdf>

25. Кралюк П. М. Мелетій Смотрицький і українське духовно-культурне відродження кінця ХVІ – початку ХVІІ ст. Острог : Вид-во Національного університету „Острозька академія”, 2007. 208 с.

26. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 486 с

27. Попова Л. Імідж сучасного педагога. Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід. 2008. №3. с. 41.

28. Локарева Г. В. Театральна педагогіка в професійній підготовці: педагогічна дія, драматизація, педагогічна майстерність. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2014. № 2. С. 231-239
29. Митцева О. С. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх фахівців з інформаційних технологій у процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу : теоретичний аспект. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 5. С. 116-119.
30. Мірошніченко, Т. В., & Тітановська, М. С. Принципи формування професійного іміджу майбутнього вчителя початкових класів. In The 7th International scientific and practical conference “Results of modern scientific research and development” Barca Academy Publishing, Madrid, Spain. 2021. 336 с.
31. Отич О. М. Розвиток творчої індивідуальності студентів професійно-педагогічних навчальних закладів засобами мистецтва : монографія. Чернівці. Зелена Буковина. 2011. 246 с.
32. Пенькова О. Проблема іміджу: соціокультурна і психолого-педагогічні аспекти Рідна школа. 2002, №6. с. 47-48.
33. Перелигіна Е. Б. Психологія іміджу. Харків : аспект-пресс, 2012. 223 с.
34. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: К.: Каравела, 2008. с. 300-302.
35. Половенко О. В., Кірішко Л. М. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією: [навч.метод. посіб.]. Кропивницький: КЗ «КО ІППО ім. В. Сухомлинського», 2018. 60 с.
36. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навч. посіб. для вищих навч. закладів. К.: Академвидав, 2004. 456 с.
37. Попова Л. Імідж сучасного педагога. Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід. 2008. №3. с. 41.
38. Почепцов Г. Г. Іміджелогія. Київ : Рефлбук, 2000. 278 с
39. Савченко Н. Імідж сучасного вчителя: актуальність та перспективи наукових розвідок. Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових

праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань: ПП Жовтий, 2011. Вип. 3. С. 174-180.

40. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред.упоряд. А. В. Семенова. Одеса: Пальміра, 2006. 272 с.

41. Сперанська-Скарга М.А. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх учителів філологічних спеціальностей у позанавчальній діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.04. Луганськ, 2011. 266 с.

42. Сучасний словник із суспільних наук. / За ред. О. Г. Данильяна, М. І. Панова. Харків: Прапор, 2006. 432 с.

43. Тарасенко Н. Педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища у вищому військовому закладі. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, 2016, 4: 207-219.

44. Тернопільська В. І. Довідник з виховної роботи зі студентами. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан. 2014. 264 с.

45. Фіцула М. М. Педагогіка. Загальні засади педагогіки. Теорія освіти і навчання (дидактика). Теорія виховання. Школознавство. З історії педагогіки : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. Київ : Вид-во центр «Академія», 2007. 542 с.

46. Харченко С. Я., Краснова Н. П., Харченко Л. П., Юрків Я. І. Етика ділового спілкування : навч.метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ. Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”. 2012. 507 с.

47. Хміль Ф. І. Ділове спілкування : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : «Академвидав», 2004. 280 с.

48. Щербакова І. М., Стадник Г. А. Психодіагностика професійного самовизначення особистості: навчально-методичний посібник. Суми: вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. 324 с.

49. Язловецька О. Професійний імідж майбутніх учителів фізичної культури: сутність, компоненти та умови формування. *Наукові записки*

Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки, 2013, 120: 356-362.

Додаток А

Визначення рівня обізнаності майбутніх викладачів з поняттям професійного іміджу

Шановні студенти! Просимо, Вас пройти це опитування, щодо визначення розуміння поняття професійного іміджу. Його проходження займе приблизно 5-10 хвилин. Відповіді на питання анкети будуть використані лише у наукових цілях. Своє прізвище можна не вказувати, необхідні тільки щирі відповіді, які, сподіваємось, допоможуть удосконалити педагогічний процес в університеті.

1. Вкажіть в якій групі Ви навчаєтесь.

2. Яка Ваша стать?

- Жіноча
- Чоловіча
- Інше...

3. Який Ваш вік?

- 16-17
- 18-19
- 20-21
- 22-23
- Інше...

4. Професійний імідж це - ...

- Професійна вимога викладача
- Вміння подавати себе з кращого боку
- Як Вас сприймають оточуючі
- Зовнішня привабливість особистості
- Інше...

5. Чи залежить успіх справи від іміджу фахівця?

- Так
- Скоріше так, чим ні
- Скоріше ні, чим так
- Ні
- Важко відповісти
- Інше

6. Чи дбаєте Ви про те, як Вас сприймають оточуючі?

- Так
- Скоріше так, чим ні
- Скоріше ні, чим так
- Ні

7. Чи приділяється увага в освітньому процесі на формуванню

Вашого професійного іміджу?

- Так
- Скоріше так, чим ні
- Скоріше ні, чим так
- Ні
- Важко відповісти
- Інше ...

8. Які якості, на Вашу думку, є найважливіші для педагога? Оберіть

до 5 варіантів.

- Комунікативність;
- Зовнішня привабливість;
- Емоційність;
- Вимогливість;
- Доброзичливість;
- Ерудованість;
- Артистизм (міміка, жести);
- Моральні цінності;
- Професійні знання;
- Впевненість в собі

9. Яка мета формування професійного іміджу?

- Самоствердження особистості
- Розвиток позитивних взаємин
- Кар'єрне зростання
- Важко відповісти
- Інше...

10. Хотіли б Ви зайнятися корекцією свого іміджу?

- Так
- Скоріше так, чим ні
- Скоріше ні, чим так
- Ні
- Важко відповісти
- Вже маю план з корекції власного іміджу
- Інше

11. Що б Ви хотіли змінити у своєму іміджі?

- Зовнішній вигляд
- Комунікативні навички
- Манери поведінки
- Стиль одягу
- Інше...

12. Проранжуйте складові проф. іміджу викладача за їхньою

важливістю (де 1 є найбільш важливим, а 14 найменш важливе):

- Макіяж та зачіска
- Креативність
- Доброзичливість
- Технологічність
- Стиль одягу
- Мовний етикет
- Ораторські здібності
- Почуття гумору
- Вимогливість
- Знання предмету викладання
- Комунікабельність
- Здатність до рефлексії
- Хода, постава
- Здатність до емпатії
- Міміка та жести

Дякуємо за приділений час!

Додаток Б

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

УДК 159.9

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Коваль Дарія Євгенівна
студентка

Колодязна Алла Володимирівна,
к.психол.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

Анотація: Сучасні вимоги до загального рівня навчально-виховного процесу залежать не тільки від вимог суспільства до змісту освіти, а й висувають підвищені вимоги до особистості викладача. Нові стандарти системи освіти посилили увагу та побажання до процесу розвитку особистості сучасного педагога, його професіоналізму, соціальної мобільності, особистісної та інформаційної культури. Формування іміджу викладача в сучасному освітньому процесі, дослідження його структурних компонентів, оцінка взаємозв'язку іміджу та педагогічної майстерності є однією з важливих і актуальних тем.

Ключові слова: імідж, професійний імідж, імідж педагога, самореалізація, професійна соціалізація.

Поняття «імідж» вже міцно вкоренилося в мовленні сучасної людини, а тому відіграє визначальну роль у формуванні особистості, яка цікавить сьогоденне суспільство, з його запитами та потребами. І воно не обмежується лише зовнішнім виглядом. Це невід'ємна складова характеру та індивідуальності людини, що є основою формування ставлення до неї інших людей. Образ, система зовнішніх характеристик людини, що створюють або

підкреслюють неповторну своєрідність особистості та відображають її індивідуальність і формують імідж особистості.

Що стосується навчальної діяльності, то імідж педагога визначається як емоційно-насичений стереотип образ у свідомості студентів, колег, соціального середовища та суспільної свідомості. Як зазначав А. Дістервег, найважливішим явищем у навчальному закладі, найбільш надихаючим об'єктом спостереження та найкращим прикладом наслідування для учнів є сам викладач. Це персоніфікований метод навчання і конкретне втілення принципів навчання і виховання. Особистість педагога формує повагу до нього, його вплив, духовну силу, мораль тощо [2].

Науковцями доведено специфіку іміджу вчителя, яка базується на конкретних обставинах педагогічної діяльності, пов'язаної з формуванням особистості дітей (А. Дрейер, А. Жаманкулова, В. Ісаченко, О. Камішева, А. Калужний, О. Ковальова, А. Мінбаєва, Л. Мітіна, І. Размолдчикова, М. Сперанська-Скарга, О. Щербаківа, С. Якушева). В дослідженнях наголошено, що образ «Я» – як особистий, так і професійний – відрізняється від інших образів фахівця своїми унікальними компонентами (педагогічні кваліфікації та компетенції, гуманістична спрямованість тощо). Що стосується іміджу зовнішніх характеристик (традиційно включають здатність фахівця до спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів, його мовлення, звички та художню культуру), то він також змінюється в проекції особистісно-розвивальних видів навчальної діяльності. Зокрема, вміння спілкуватися різними засобами перетворюється на підготовку до гуманістичної педагогічної взаємодії, стає умовою перетворення навчання і виховання на джерело всебічного розвитку особистості студентів, а спілкування, навички та художня культура стає невід'ємною складовою педагогічної майстерності [3].

Ресипієнтами образу педагога є студенти, колеги, та інші учасники навчально-виховного процесу. Г. Балл вважає, що найважливішу роль у формуванні позитивного професійного іміджу вчителя відіграє природне саморозкриття особистості педагога. Формування професійного іміджу

педагога є систематизованим соціальним формуванням поведінки засобами ментальних стереотипів та символів. Системоутворювальним чинником, а також однією із закономірностей формування педагогічного іміджу можна вважати естетичні якості особистості викладача. Естетичний потенціал педагогічної культури дозволяє йому позбавитися унітарності у розв'язанні професійних задач, розв'язати їх за законами краси та досконалості. [1].

Етапами формування сучасного професійного іміджу педагога є: сприйняття образу, на основі якого буде будуватися цілісний імідж; аналіз інформації та уявна корекція сприйнятого образу відповідно до ідеального образу та індивідуальних особистостей того, хто сприймає; використання (примірювання, програвання) окремих елементів бажаного іміджу: стилю спілкування, техніки володіння жестами, одяг тощо; «уживання, входження» в образ; привласнення та індивідуалізація обраного (бажаного) образу [2, 3].

Зазначимо, що більшість науковців, які мали роботи щодо визначення проблем формування професійного іміджу педагога та ліній їхньої педагогічної поведінки визначають, що на першому етапі важливе значення має реальний образ педагога, що в подальшій роботі слугує взірцем для студентів. Буває що, такого образу немає в реальному житті студентства, вони його створюють на основі власних переконань, ідеальних уявлень, інформації, отриманої з літературних джерел чи інших засобів інформації. На наступному етапі відбувається поєднання власних та бажаних якостей, приймаються рішення, щодо можливості та доцільності їх у використанні, проводиться корекція щодо власного характеру, особливостей розвитку фізичної та інтелектуальної сфер. Для третього етапу характерним є праця з окремими компонентами бажаного іміджу. Найвідповідальнішим в цій схемі є четвертий рівень, тобто, приосвоєння образу, який ефективно відбудовується в роботі педагогічної практики, коли студенти постають в умови в яких мають рольові використання педагогічного іміджу. П'ятий етап є пролангуємим у часі і такий, що відзеркалює всі зовнішні та, насамперед, внутрішні зміни, що відбуваються в інтелектуальному та моральному розвитку особистості. Зрозуміло, що на

основі іміджу лежить реалізація особистостю своїх потенціальних можливостей, тобто реалізація «Я-концепції».

Таким чином, імідж викладача навчального закладу – це така інтегральна характеристика, яка містить у собі сукупність зовнішніх і внутрішніх індивідуальних, особистісних, індивідуальних і професійних якостей педагога, що сприяє ефективності педагогічної діяльності. Досягнення такої гармонійної сукупності властивостей вимагає від викладача усвідомленості дій, що, своєю чергою, неможливо без рефлексії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Балл Г. О. Категорія культури у визначенні орієнтирів освіти. *Діалог культур : Україна у світовому контексті : Філософія освіти : зб. наук. праць* / [редкол. І. Я. Язюн, С. О. Черепанова, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва та ін.]. Львів : Сполом, 2002. Вип. 8. 384 с.
2. Бондаренко В. І. Критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія № 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи*. 2015. Вип. 45. С. 32–39.
3. Колодяжна А. В. Імідж педагога як психологічна проблема. *Fundamental and applied research in the modern world : abstracts of III International Scientific and Practical Conference*, Boston, USA, 21-23 October 2020. Boston, USA : BoScience Publisher, 2020. P. 363-370.

CERTIFICATE

is awarded to

Koval Dariia

for being an active participant in
XI International Scientific and Practical Conference
“EUROPEAN CONGRESS
OF SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS”
24 Hours of Participation
(0,8 ECTS credits)
BARCELONA
4-6 November 2024

sci-conf.com.ua

ФУНКЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Коваль Дарія Євгенівна,
студентка
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна
Колодязна Алла Володимирівна,
к.психол.н., доцент

Анотація: В сучасному світі все частіше саме імідж та його підтексти виходять на перший план. Через нові стандарти в системі освіти підсилюється увага до професіоналізму та особистісної культури викладача. В статті розглядаються проблема значущості іміджу в процесі побудови особистості педагога, а його функції.

Ключові слова: Імідж, педагог, професійний імідж, цінності функції іміджу, технологічні функції іміджу.

Український філософ та педагог Г. Сковорода стверджував, що потрібно виховувати молоді на сімнадцятих засадах гуманізму та любові, а серед основоположних рис педагога виділяв повагу і любов до особистості учня, гідність, безкомпромісність, чесність, служіння добру. Безмежна любов до вихованців в його погляді була з великою вимогливістю до них. Сучасний педагог може повністю реалізувати себе як особистість, домогтися ефективного виконання цілей навчання, організувати ефективну навчальну співпрацю та педагогічне спілкування. Для цього необхідно усвідомлювати свої професійно-особистісні властивості та бажати їх удосконалювати, працюючи над своїм іміджем.

Вивчення проблеми іміджу на сьогоднішній день все більше привертає увагу науковців, адже саме імідж формує перші враження щодо особистості. А. Калюжний в своїх працях щодо формування іміджу педагога висвітлював соціально-психологічні аспекти іміджу викладача, А. Кононенко – складові психологічного іміджу сучасного педагога, В. Черепанова – формування

335

психотерапевтичної функції є стійкий позитивний настрій та впевненість в собі, через усвідомлення власної унікальності та підвищення комунікабельності. Безумовно внутрішній світ певної особистості проявляється через призму іміджу [4].

Аналізуючи технологічні функції іміджу, а саме функцію міжособистісної адаптації, можна стверджувати, що завдяки точно сформованому іміджу можна, за допомогою привернення уваги, легко встановити доброзичливі стосунки та адаптуватися в певному соціальному середовищі. Щодо функції організації уваги, то її можна пов'язати з психологічним механізмом, вона сприяє успішності професійної діяльності викладача. Привабливий імідж привертає до особистості людей, в наслідок чого її визнають оточуючі. Функція висвітлення найкращих особистісно-ділових якостей, надає можливості візуального уявлення найбільш привабливих рис особистості, даючи схвалення навколишнім визнавати лише ті особистісні характеристики, що викликають прихильність та симпатію. Затінення негативних особистісних характеристик являє собою провідну функцію професійно-педагогічного іміджу, допомагає відволікати увагу від зовнішніх вад завдяки стилю одягу, аксесуарам, зачісці, макіяжу. Аналіз функції вікових бар'єрів дозволяє стверджувати про значну її роль в формуванні іміджу. Адже в педагогічному середовищі є особистості різних вікових груп – педагоги, учні, адміністрація, батьки учнів, які, мають різноманітні інтереси та прагнення. З огляду на це, під час формування професійного іміджу одним з завдань педагога є також вміння врегулювати стосунки з людьми різного віку, освіти та професійного статусу [4].

Імідж, виходячи з його багатогранності, підпорядковується єдиній педагогічній меті – досягнення ефекту особистісної привабливості та уміння створювати позитивне враження про особистість. Знання особливостей технологічних та ціннісних функцій професійно-педагогічного іміджу педагога дозволяє ефективніше його формування.

Навички керування враженням та самопрезентації відіграють велику роль в процесі формування професійно-педагогічного іміджу майбутнього

337

індивідуального іміджу як засіб реалізації гуманістичної концепції освіти викладача тощо [2; 3].

Аналіз робіт з цього питання дозволив виділити певні протиріччя: невідповідність нового професійного іміджу сучасного педагога з підвищеними вимогами суспільства до іміджу викладача; потреби високого рівня професійно-педагогічної культури з недостатнім рівнем сформованості майбутніх викладачів після закінчення навчальних закладів [2; 3; 4].

Роботи в галузі іміджології поділяють функції іміджу на дві групи: ціннісні та технологічні (Рис. 1).

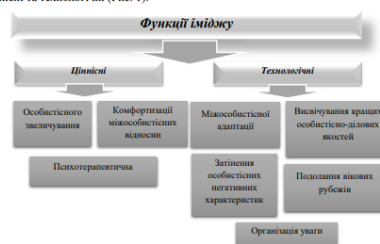

Рис. 1 – Функції іміджу

В першу чергу аналізуємо ціннісні функції. До них належать функція особистісного зрештлення, комунікаційні міжособистісні відносини та психотерапевтична функція, які є надзвичайно важливими для створення професійного іміджу майбутнього викладача. Особистісно-зрештлювальна функція є формотворчою для привабливої атмосфери навколо особистості, через неї проявляються найкращі властивості її прояву. В основі комунікаційної міжособистісних відносин є цілющий ефект від особистісної чаровності, що приносить симпатію та доброзичливість в процесі спілкування. Змістом

336

викладача. Розуміння структури іміджу, його механізмів та типів функціонування допомагають в розвитку визначених вмінь. Структура іміджу викладача має такі важливі характеристики, як іміджеформуюча інформація, власне характеристика людини через її образ.

Саме в структурі іміджу закладені такі компоненти, як зовнішній вигляд викладача, володіння невербальними засобами комунікації, відповідність внутрішнього «Я» [4].

Таким чином, можна визначити імідж педагога як цілеспрямовано сформований цілісний образ, зумовлений відповідністю зовнішніх і внутрішніх індивідуальних особистісних якостей педагога, який емоційно-психологічно впливає на оточуючих для формування певної думки і сприяє гармонійній взаємодії із соціумом і самим собою.

Сучасний педагог може повністю реалізувати себе як особистість, домогтися ефективного виконання цілей навчання, організувати ефективне педагогічне спілкування.

Для цього необхідно усвідомлювати свої професійно-особистісні властивості та прагнути їх удосконалювати, працюючи над своїм іміджем. Педагог, який займається створенням власного іміджу, має кращий вигляд, більш впевнений, успішніше працює, досягаючи кар'єрних висот.

Усе це, безумовно, може бути здійснено на засадах особистісно-діяльнісного підходу до навчання, який відповідає тим вимогам, що їх ставить сучасний етап розвитку освіти до процесу навчання, до педагога.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зінченко В. Імідж учителя, або психологія одягу. Відкритий урок: Розробки. Технології. Досвід. 2008. № 4. С.85-86.
2. Сітушенко, Г. В.; Бабошко, А. І.; Бушля, Д. І. Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*, 2016, 11: 630-634.
3. Колодязна А. В. Імідж педагога як психологічна проблема.

338

Fundamental and applied research in the modern world : abstracts of III International Scientific and Practical Conference, Boston, USA, 21-23 October 2020. Boston, USA : BoScience Publisher, 2020. P. 363-370.

4. Проблеми освіти: збірник наукових праць. Вип. 84. Житомир-Київ, 2015. 356 с.

МОВА ВИКЛАДАЧА ТА ЙОГО ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ

А. В. Колодзяжна, кандидат психологічних наук, доцент
Д. Є. Коваль, студентка
Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: імідж, імідж викладача, комунікація, педагогічна майстерність.

Формування іміджу викладача, урахувавши специфіку його діяльності, є одним зі шляхів гуманізації освіти та підвищення ефективності педагогічної праці. Поняття імідж трактується як індивідуальний вигляд чи ореол, створюваний засобами масової інформації, соціальною групою чи власними зусиллями особистості для залучення до себе уваги, акцентуючи її на візуальній привабливості особистості [1].

Мистецтво оптимально створити педагогічний імідж – завдання не менш важливе, ніж вміння знайти потрібні методичні прийоми у викладанні предмета. Імідж – уявлення про самого себе, створюване професіоналом. Як відомо, що воно вдаліше, то вищий професійний авторитет педагога, то легше знаходити спільну мову зі студентами, учнями і завоювати в них визнання і повагу. Створюючи свій імідж, педагог формує власну репутацію в очах дітей, долаючи або затушовуючи негативні сторони та, навпаки, акцентуючи ті, що допоможуть взаємодіяти з класом чи групою і зрештою ведуть до успіху. Викладача сьогодення та викладача минулого розділяє велика праця над собою, над розкриттям свого професійного іміджу [3].

Професійний імідж викладача це щоденна робота над собою, вивчення нового та впровадження його в свою роботу. Переважно до компонентів які формують імідж відносять візуальний компонент, зовнішній образ (охайність зовнішнього вигляду, зачіска, макіяж, вміння володіти мімікою тощо); внутрішній образ, вербальний компонент (тембр голосу, вміння говорити, емоційний стан тощо); невербальний компонент (жестикулювання, етикет, вміння поводитись в різних ситуаціях тощо) [2].

16

Найважливіша складова професійного іміджу сучасного педагога – його комунікативна майстерність. Педагог – мовленнєва професія. Саме в комунікативній діяльності зрештою реалізуються науковість, проблемність, послідовність та інші принципи педагогіки. Інформаційна революція призвела до зростання обсягу інформації: слово, мовлення – індикатори, водночас, і інформаційної, і комунікативної ключових компетенцій, що визначають обличчя сучасної людини. І ось уже найважливішим компонентом успішного навчання психологи називають вміння обирати стосовно іншої людини найбільш підходящий спосіб поведінки, спосіб спілкування з нею. Як фундаментальні характеристики виокремлюються ширість, компетентність, інтелігентність [1].

Ефективне спілкування та професійна мова є невіддільними складовими педагогічного іміджу вчителя. Педагоги, які ефективно спілкуються та використовують професійну мову, швидше за все, користуються повагою та довірою своїх учнів, батьків та колег.

Ефективне спілкування є вирішальним фактором підвищення педагогічного іміджу педагога. Хороші комунікативні навички дозволяють викладачам взаємодіяти зі студентами та мотивувати їх до навчання. Використання чіткої, лаконічної мови та уникнення жаргону чи технічних термінів може допомогти педагогу ефективно спілкуватися. Викладачі, які використовують мову, яка відповідає їхній аудиторії, можуть ефективніше передати свій досвід і авторитет. Професійна мова також перекладає відчуття професіоналізму та компетентності. Використання точної та чіткої мови також може підвищити довіру до педагога та професіоналізм [3].

Педагогічний імідж учителя багатогранно впливає на результати навчання учнів. Позитивний педагогічний імідж може підвищити довіру та повагу студентів, сприяти кращому залученню та мотивації.

Аспект педагогічного іміджу – вміння підтримувати психологічний контакт з аудиторією, немов зсередини бачити кожного слухача. Така взаємодія, емпатична, заснована на психологічній депентрації, вона означає не безлику промову, звернену в нікуди, а міркування про проблеми, що постали перед кожним, опис впливних студентом образів, розповідь про актуальні для нього копії. Висловлення від самого початку створюється з урахуванням можливих реакцій у відповідь, заради яких воно, по суті, і створюється. Коли педагог прогнозує такі можливі реакції, спрямовує їх, впроваджуючи в комунікативну тканину заняття, його імідж також цілком керується і регулюється ним самим. Спілкування коригується завдяки постійному включенню чинника зворотного зв'язку, що залучає студента до діалогу, створює ілюзію комунікації за умови монологічного звернення, причає його брати активнішу участь у тому, що відбувається, інтенсивніше міркувати, точніше формулювати думки [4].

17

Нарешті, вміння педагога формувати навчальний матеріал як систему проблем і завдань, що потребують спільного вивчення або розв'язання, – важлива мовленнєва складова педагогічного іміджу. Найшкідливіша і найризикоманітніша інформація не справляє враження, якщо не звернена до студента в таких мовленнєвих структурах, завдяки яким він відчує себе співрозмовником, помічником у розв'язанні проблеми. Це можна вважати інтеграцією мовленнєвої майстерності вчителя, його педагогічних умінь і психологічної ерудованості. Заяття не як повідомлення готових дефініцій, а як вироблення їх у творчо-пошуковому процесі, не як відтворення очевидного, а як пошуку нового, що логічно слідує, – сенс і мета такої діяльності [1].

Оже, педагогічний імідж – професійний образ, у створенні якого значну роль відіграє мовленнєва складова, комунікативна привабливість. Ця привабливість базується на високій ерудиції, психологічній пильності, оптимістичній установці, діалогічній готовності, володінні прийомними методами. Аналізуючи розуміння професійного іміджу, стає зрозуміло, що імідж викладача не є багатофункціональний феномен, з яким не народжуються, а створюють важкою працею над собою, а ніколи і перекладають свої неможливості задля досягнення конкретної мети. При формуванні іміджу варто враховувати його подвійну природу, що не є не лише результатом роботи психіки, а й соціальний компонент.

Список використаних джерел

1. Євтушенко Г. В. Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 11. С. 630–634.
2. Колодзяжна А. В., Самопрезентація як створення зовнішнього іміджу. Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та міжнародний аспекти: зб. наукових праць за заг. ред. Журби М.А. Рубіжне: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. С. 89-91.
3. Колодзяжна, А. В. Спілкування, поведінка і довіра в освітній діяльності. In: The 5th International scientific and practical conference «Science, innovations and education: problems and prospects» (December 8-10, 2021) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2021. 1068 p. 2021. p. 611.
4. Скорик Ю. Імідж педагога як формуючий чинник: стійкості до професійного вигорання майбутніх викладачів вищої школи. Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка, 2014. Вип. 4. С. 144–147.

УДК 159.9

18

Київський національний університет
технологій та дизайну

СЕРТИФІКАТ

засвідчує, що

Марія Білянська
Дарія Коваль

взяли участь у

**VIII МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ
КОНФЕРЕНЦІЇ ТЕКСТИЛЬНИХ ТА ФЕШН-ТЕХНОЛОГІЙ**

17 жовтня 2024

КИЇВ

Проректор з наукової
та міжнародної діяльності КНУТД

Людмила ГАНУЩАК-ЕФІМЕНКО

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ НА СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Метою роботи є визначити особливості формування впливу професійного іміджу на становлення особистості майбутнього викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключові слова: професійний імідж, імідж викладача, професійна (професійно-технічна) освіта.

Постановка завдання. На сьогоднішній день розвиток української освіти підлягає кардинальним змінам, водночас це зумовлено минулими традиціями в освіті, також соціально-економічними та політичними умовами. Через вплив нових вимог та стандартів до освіти в цілому підвищується рівень уваги до особистості викладача, рівня його професіоналізму. У процесі підготовки майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти необхідно створювати умови, які допоможуть сформувати конкурентоспроможного фахівця, що має високий рівень професіоналізму в сучасній освіті, а саме впевненість в здобутку знань зі спеціальності, також бажання і спроможність завжди підвищувати рівень своєї обізнаності, що в загальному розумінні і є професійним іміджем.

Методи досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури, синтез, порівняння, узагальнення та систематизація теоретичних підходів і поглядів до проблеми впливу професійного іміджу викладача.

Результати досліджень. Поняття «імідж» являє собою образ або ж враження про особистість, який формується через діяльність та являє собою глибоку морфему психологічної активності [1]. Імідж складається з цілеспрямованого образу, через який йде вплив на психомоційну складову людини. У випадку педагогічного іміджу

такий образ є створеним через уявлення викладача про звичай конкретної професійної діяльності, манери спілкування, зовнішнього вигляду особистості. Професійний імідж викладача вимагає від нього вибору індивідуального стилю роботи та освоєння процесів самопрезентації. У створеному стилі іміджу відображаються найяскравіші риси характеру особистості, внутрішнє «Я».

Формування професійного іміджу – це певний процес, основою якого є реалізація потенційних можливостей, що зумовлено формуванням «Я – концепції», комплексом уявлень індивіда про себе та наближення її до «Я – ідеальне». Саме через уявлення особистості самої себе проявляється ставлення до оточуючих та світу, здібність самостійного прийняття рішень, вільність у вчинках та відповідальність за них. Утім основним стимулом до особистісного та професійного зростання, постійним поступом є прагнення та бажання досягти до власного «Я – ідеальна», стати кращим в певній діяльності та професійній галузі [2]. Оскільки викладач має викликати позитивні емоції, бути оригінальним, подобатися, проявляти себе творчо в різних подіях, генерувати цікаві ідеї для роботи зі здобувачами освіти. Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що робота над професійним іміджем викладача є величезною працею над собою та такою, що ніколи не закінчується.

Висновок. Саме імідж педагога являє собою велику працю в етапах формування особистості та проявлення власного стилю, сумою індивідуальних характеристик, через що вони і є неповторними. На нашу думку, саме сформований позитивний імідж залежить від великої кількості факторів, основними з яких є сутність людини, її цінності, самоповага, відповідальність, позиції в житті, переконання, що проявляються як внутрішньо, так і зовнішньо. Таким чином, вплив професійного іміджу на сьогоднішній день відіграє найважливішу роль у становленні особистості як викладача.

Література

1. Бутейко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: ~~наск~~ **посібн**. КНЕУ, 2006. С. 46-83.
2. Попова Л. Імідж сучасного педагога. *Відкритий урок: Розробки Технології. Досвід*. 2008. № 3. С. 41-42.

НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Мета дослідження є аналіз психолого-педагогічних особливостей формування навчально-професійної мотивації студентів закладів вищої освіти.

Ключові слова: мотив, мотивація, навчально-професійна мотивація.

Постановка завдання. Мотивація є головною рушійною силою в поведінці та діяльності людини, зокрема і в процесі формування майбутнього професіонала. Мотивація до навчання є досить непростим і неоднозначним процесом зміни ставлення особистості, як до окремої дисципліни, так і до всього навчального процесу. Тому особливо важливим стає питання про стимули та мотиви саме навчально-професійної діяльності студентів.

Методи досліджень. Для виконання поставленого завдання було використано методи аналізу наукових джерел, синтезу, узагальнення отриманих результатів.

Результати досліджень. Більшість теоретиків мотивації вважають, що мотивація бере участь у виконанні всіх реакцій; тобто, поведінка не відбудеться, якщо вона не буде підкріплена енергією. Основне питання серед психологів загалом полягає в тому, чи є мотивація первинним або вторинним фактором впливу на поведінку. Якщо говорити про мотивацію студентів, то вона являє собою процес, методи і засоби їхнього спонукування до пізнавальної діяльності, активного освоєння змісту освіти [1]. Мотиви становлять одну з мобільних систем, на яку можна впливати. Навіть якщо вибір майбутньої професії студентом був зроблений недостатньо усвідомлено, то, цілеспрямовано формуючи стійку систему мотивів діяльності, можна допомогти майбутньому фахівцеві у професійній адаптації та професійному становленні. Навчальний процес відносить до складних видів діяльності, мотивів для навчання багато і вони можуть не тільки проявлятися окремо в кожній людині, а й зливатися в єдине, формуючи складні мотиваційні системи [2].

Мотивація студентів, природно, пов'язана з бажанням студентів брати участь у навчальному процесі. Хоча студенти можуть бути однаково мотивовані до виконання завдання, джерела їхньої мотивації можуть відрізнятися. Студент, який має внутрішню мотивацію вмотивований зсередини, береться за роботу «заради неї самої», заради задоволення, яке вона приносить, заради почуття перемоги, яке вона викликає. Студент із зовнішньою мотивацією виконує роботу для того, щоб отримати певну винагороду або уникнути покарання.

Чи справді має значення, як студенти орієнтовані на навчання, в першу чергу внутрішньо чи зовнішньо? Зростаюча кількість досліджень свідчить про те, що має. При внутрішній мотивації студенти, як правило, використовують стратегії, які вимагають більше зусиль і дозволяють їм обробляти інформацію більш глибоко. Вони використовують більш логічні стратегії збору інформації та прийняття рішень, на відміну від студентів із зовнішньою орієнтацією. Студенти з внутрішньою орієнтацією надають перевагу завданням помірно складності, тоді як студенти з зовнішньою орієнтацією тяжіють до завдань з низьким ступенем складності. Студенти із зовнішньою орієнтацією схильні докласти мінімальну кількість зусиль, необхідних для того, щоб отримати максимальну винагороду [3]. Психологічні дослідження доводять, що розвиток мотивів навчання йде двома шляхами: через засвоєння унієм загального розуміння сенсу навчання та через сам процес навчання, який має чимось зацікавити.

Висновок. В процесі навчання студентом має бути досягнуто максимальної мотивації, щодо обраного виду діяльності. Адже мотивація є найважливішою передумовою для професіоналізму майбутнього випускника, але сам процес формування мотивів у студента вимагає тривалої та плідної праці.

Література

1. Афанасія Н. С., Світлична Н. О. Особливості професійної мотивації на різних етапах професіоналізму. 2019, № 5, Т. 2. 181-186. <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.5-2-32>
2. Кирichenko P.B., Kolodzhna A.B. Психологічне дослідження навчально професійної мотивації майбутнього педагога. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 13(58) 2021, 48-59. [https://doi.org/10.31392/NPU-sc-series12.2021.13\(58\).05](https://doi.org/10.31392/NPU-sc-series12.2021.13(58).05)
3. Borah, M. Motivation in learning. *Journal of Critical Reviews*. 2021, V. 8(2), P. 550-552.